Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 103 ◆ Четвер, 30 травня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ФАРВАТЕР ІСТИНИ

Істина — одна, то таки правда, але вона являється нам у різних одежах, і це часто збиває з пантелику. Слухаючи, скажімо, гарну пісню застійних чи (о, Боже!) сталінських часів, раптом командуємо самому собі: затули вуха, що ти робиш, хіба ж можна?!

Можна.

І навіть треба.

Інакше заблукаємо й повернемось туди, звідки недавно припливли, туди, де істині дозволялося ходити тільки в уніформі з личками «наш — не наш»...

(Закінчення на 9-й сторінці)

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

СЬОГОДНІ Голова Верховної Ради Української РСР Л. М. Кравчук згідно з досягнутою домовленістю відбуває на запрошення Президента Угорської Республіки А. Гьонца з офіційним візитом до Угорщини.

В ході візиту відбудуться зустрічі і бесіди з керівництвом Угорщини, планується підписання ряду документів, спрямованих на поглиблення і розширення двосторонніх зв'язків між двома країнами.

ВЧОРА в Міністерстві закордонних справ УРСР відбулося вручення екзекватур — документів, що засвідчують право на здійснення консульських функцій — новопризначеним представникам зарубіжних країн у Києві.

Вручаючи від імені Української Радянської Соціалістичної Республіки документи № 1 і № 2 Генеральним консулам Монгольської Народної Республіки Ядмагійну Дашняму і Чеської і Словацької Федеративної Республіки Роберту Гаренчару міністр А. М. Зленко наголосив на особливості цієї акції, що є практичним втіленням в життя Декларації про державний суверенітет України.

Я. Дашням і Р. Гаренчар, зі свого боку, відзначили, що вручення їм правових посвідчень є справді доказом підвищення рівня міждержавних відносин між їхніми країнами та Україною, яка перебуває на новому, історичному етапі свого розвитку.

Консульськими округами цих генеральних консульств є вся територія Української РСР.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 446-60-22

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ЖИТИ, ЯК ТОГО ГІДНІ

ЗАВЕРШИВСЯ ВІЗИТ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР Л. КРАВЧУКА ДО ВІННИЧАН

Де б народний депутат не бував, з ким би не говорив, зустрічі з своїми виборцями для нього завжди на першому плані. Приїхавши у свій «рідний» Піщанський район, Голова Верховної Ради без будь-яких церемоній одразу пішов на ферму місцевого колгоспу імені Щорса. Тут, у тісненькій бригадній кімнатці, без вступних слів почалася бесіда з доярками та механізаторами. Висловивши співчуття своєму депутату, як йому нелегко часом буває в парламенті, колгоспники у делікатній формі зауважили, що хоч Закон про пріоритетний розвиток села прийнятий, користі від нього поки що вони не бачать. Проблеми сільськогосподарського виробництва не тільки не розв'язуються, а навіть ускладнюються. Головний інженер М. Касько навів такий факт. Нині Тернопільський комбайновий завод лупить з колгоспу за кожну свою машину 76 тисяч карбованців. І ми після цього обурюємось, коли цукор дорожчає в магазинах.

— Так,— погодився Леонід Макарович, — у нас існує поки що прірва між прийняттям законів і їх виконанням. Основна причина цього — слабкий республіканський бюджет, який до того ж підірваний страйками. Але ми шукаємо будь-яку можливість, щоб знайти додаткові кошти для розвитку села. І ще знаходитимемо. Від оголошеної програми зміцнення економіки села, поліпшення життя людей ми нізащо не відступимо.

Доярка Раїса Курасевич, інші колгоспники порушили ряд питань, пов'язаних з виходом нашої економіки з кризового стану, принагідно зазначивши, що поки їм диктуватимуть з верхів, що робити і що та кому продавати, діло не поліпшиться.

І ціни, і систему податків — треба нам удосконалювати, сказав Голова Верховної Ради. Однак усе це набуде тільки тоді конкретних результатів, коли ми самі вирішуватимемо, як нам жити. Ми ступили на дорогу суверенітету і з неї не зійдемо. Хтось у чомусь сумнівається, хтось по-своєму бачить проблему. Це не біда. При зіткненні інтересів та думок і прийде формула політичного життя.

Дехто каже, зазначив Л. Кравчук, що, йдучи до суверенітету, ми відгороджуємось від світу парканом. Та боронь Боже! Інтеграція, співдружність прийдуть до нас само собою. Головне, щоб усе вирішувалось чесно, на законах взаємної справедливості, а не за рахунок чиїхось інтересів. Наше завдання — дати людям можливість краще працювати і добре жити. Не може бути так, щоб хтось, маючи добру голову і золоті руки, насилу зводив кінці з кінцями.

Ви ж дивіться. Україна має сорок відсотків чорноземy світового запасу. У той час фінни будують сільське господарство на каміннях і мають у надлишку третину продукції. Значить, сказав Л. Кравчук, тут щось не так, щось треба міняти. І ми йдемо до цього, шукаючи найбільш оптимальний варіант організації сільського господарства. У нас є талановиті люди, і ми повинні їм не наказувати, а заохотити до доброї праці.

Голова Верховної Ради розповів виборцям про ті питання, які найближчим часом будуть розглядатися Верховною Радою, виділивши з цього ряду продовження роботи над Конституцією республіки.

— Шлях у нас непростий, — сказав на закінчення Леонід Макарович. — Ми за рік-два можемо забезпечити людей продуктами харчування, найнеобхіднішими речами. Але щоб по великому рахунку змінити наше життя, як ми того гідні, треба ще немало часу. Однак з обраної дороги ми не зійдемо. Бо цього хоче наш народ.

На закінчення зустрічі народний депутат доповів своїм виборцям, як він виконує їхні накази та звернення, що конкретно робить для людей свого округу. Висловивши свій жаль, що не має часу частіше бачитись з виборцями, раптом почув таку репліку:

— Ви знаєте, окремі депутати місцевих Рад рідше бувають у нас, ніж Ви. Дорікаючи їм, ми ставимо Вас за приклад.

— Ну, звичайно,— відбувся жартом гість,— якщо брати до уваги телебачення ми бачимося щодня.

Після цього Л. Кравчук мав розмову з виборцями на вулицях, центральній площі районного центру. А далі відбулася велика зустріч з виборцями всіх трьох районів, що входять до виборчого округу, в районному Будинку культури. Докладніше про неї ми розповімо в одному з найближчих номерів нашої газети.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
Валерій ЛАЗАРЕНКО.

Рецензуємо закон

ДОВГОЖДАНИЙ ОБЛИЗЕНЬ

Добрих три останніх роки всі, здається, ратували за те, щоб дати реальну владу місцевим Радам народних депутатів. Тлумачили, точніше, так: от дамо — тоді нарешті й заживемо. Бо це сприймалось якщо не за панацею, то за беззаперечну гарантію розв'язання безлічі тугих клубків соціальних проблем, котрі нагромадилися по всіх усюдах і закутках. З буденних і щоденних, наболілих — великих і дрібних — інтересів наших людей справді чи не найдовгожданішим, жаданим був закон про місцеві Ради та місцеве самоврядування.

Що ж ми дочекалися? Надто швидко з'ясувалося: тепер районні Ради, які у містах ще безправніші, безпомічніші, ніж були досі. Отакий несподіваний парадокс — гірке розчарування...

Навіть суто «зовнішні» ознаки закону не на користь таким Радам. Перегляньте третій розділ: повноваження сільської, селищної і міської — це тринадцять статей на цілих вісімнадцяти сторінках, районної в місті — одна стаття трохи більше, як на сторінку. Хоч суть, звичайно, в іншому: в наданні першим базового рівня. Невідомо тільки, з яких міркувань у цьому рівні відмовлено районній Раді у місті? Адже тут також, як і на території села, селища чи невеликого міста, автономно живуть, працюють та відпочивають люди, маючи вдосталь своїх місцевих труднощів і болячок, запитів та вимог.

Беремо наш Самарський район, який називають наймолодшим у Дніпропетровську. Це за часом заснування він наймолодший, та об'єднав містечко енергетиків Придніпровськ, коли воно якраз відживало свою «молодість», і кілька колишніх приміських робітничих селищ — старих та давніх, занедбаних і непорядкованих, обділених багатьма зручностями, благами і послугами. Ми не хочемо зараз сипати сіль на рани мешканцям старої і нової Ігрені, Чаплів, Одинівки і Ксенівки, Рибальського і т. д. — від приєднання до міського району вони навряд чи виграли. Навпаки, опинилися на задвірках, куди руки міських властей по-справжньому так і не дотяглися. Але про сьогоднішнє становище скажемо.

Тут три сотні вулиць, і якщо чверть з них мають більш-менш пристойне або сяке-таке тверде покриття, з яким можна ще якось миритися, то й добре. Але ж інші треба, вимагають люди, аж кричать, засипати щебінкою та асфальтувати. З водопостачанням взагалі трагедія: діючих водогонів обмаль, і ті давно не витримують навантажень, а ми спершу нових мусимо прокласти ще більше. З усіх боків житлові зони обсіли екологічні біди. І куди не кинься, треба будувати продуктові, овочеві, та господарські магазини (залишаючи на потім промтоварні), аптеки і поліклініки, заклади побуту, культури і масового відпочинку.

Депутати нашої районної Ради, зрештою, на виборах «зібрали» 170 наказів, пов'язаних виняткова із забудовою і упорядкуванням селищ та масивів, комунального господарства, розширенням торговельної мережі і сфери побутового обслуговування. Як ніколи, виборці зараз вірять, чекають, що ми їм допоможемо. І нас острах проймає: може трапитися так, що грошей в районній казні вистачить лише на те, аби сміття вивозити геть...

Адже від обіцянки, яку чомусь народні депутати УРСР надто швидко забули, не розбагатієш. Маємо на увазі обіцянку, котрою козиряли чи не всі, поки ходили в кандидатах, що конче необхідно формувати бюджет знизу вверх. А нам знову його «спустили» — і викручуйтесь, як знаєте. Відомо, що 25 відсотків відрахувань з прибутків підприємств союзного та республіканського підпорядкування залишаються в області. То місто вирішило не відставати від обласної Ради — забирає собі також 12 відсотків. Нам, відтак, перепав один процент, як кіт наплакав. А враховуючи, що бюджет району на 1991 рік затверджено з дефіцитом в один мільйон 353 тисячі карбованців, можна уявити, які у нас шанси впоратися з наказами виборців. Тим паче, що на комунальне господарство немає жодного карбованця.

На сесії у лютому депутати не знайшли реальних джерел поповнення свого «гаманця», і доручили постійним комісіям вийти з пропозицією у міську Раду збільшити норматив відрахувань з прибутків підприємств союзного та республіканського підпорядкування до трьох відсотків. Справді, місцева промисловість, ті ж кооперативи в нинішній нестійкій економічній ситуації мало чим спроможні підсобити, а «вкорочувати» витрати на народну освіту, охорону здоров'я чи соціальне забезпечення — то підрубувати гілку, на якій сидимо.

Черпати з міського бюджету? Але це та ж пісня, якої співали й раніше — з простягнутою рукою. У міста задумів, проблем — правда, переважно «глобального» масштабу — хоч греблю гати, і воно не озирається на околиці — «висілки», якими, по суті, і є наш район. І взагалі, міська Рада там, де є поділ на райони, на наше тверде переконання, не може користуватися статусом базової, оскільки віддаляє кошти й ресурси від повсякденних потреб населення.

До того, чим люди живуть та що їх хвилює, і тут найближча районна Рада, чого майже зовсім не врахував новий закон. Ми згадули про «обсяг» повноважень Ради базового рівня. Стосовно сільських, селищних та сільських районних Рад він, певно, ніяких нарікань не викликає. А ось районні у містах ставить у принизливе становище.

Давно час, скажімо, раз і назавжди поділити комунально-господарську власність. Існують такі підрозділи і служби, як міські електромережі і міськенерго, міськтепломережі, міськводоканал і управління експлуатації вулиць та шляхів, зелене господарство — то їх матеріально-технічні бази зосереджені під опікою міськвиконкому. У районах лише дільниці, на яких працює по... троє-п'ятеро чоловік. Це не робота — тільки видимість, якщо не гірше. З приводу будь-якої дрібниці кланяйся міській владі. З іншого боку, місто за всім устежити, всього доглянути просто не спроможе, усе настачити й поготів. Хіба не ясно, що від цього безліч бід і скарг населення?

На нашу думку, в компетенції міста варто залишити дійсно масштабні програми — спорудження житла, будівництво і утримання магістральних комунікацій та інженерних мереж, загалом, політику забудови і спорудження найважливіших об'єктів (у Дніпропетровську, приміром, Південного мосту через Дніпро і метрополітену), а все інше зосередити в районах. Закон про місцеві Ради і місцеве самоврядування на подібне, на превеликий жаль, й натякувати не наважився — натомість ще виразніше, однозначніше наділив безмежною владою міську Раду. Нічим, по суті, не обмежив її старих звичок — «замашок» підгрібати все під себе, нерозбірливо і хап-

(Закінчення на 3-й стор.).

«Пишемо» нову Конституцію України

«ГЕНЕТИЧНИЙ КОД» — ФОРМА ВЛАСНОСТІ

КОЛИСЬ німецький філософ Гегель у пошуках суті речей помітив, що тіло має в собі «таємного, тихого геометра», який організує це тіло внутрішньо і зовнішньо, створює властивості, притаманні даному тілу. Такого «геометра» містить у собі не тільки матеріальне тіло, а й будь-яка існуюча в світі річ. Причому вони відрізняються одна від одної, бо мають у собі різних «геометрів». Пізнанням їх наполегливо займається наука. У біології, скажімо, відкрито існування так званого генетичного коду. Він і є зразком того «таємного, тихого геометра», поміченого Гегелем.

На перший погляд може здатися, що все це не має ніякого відношення до нової Конституції України. Але це не так. Справа в тому, що своєрідний генетичний код має не тільки жива істота, а й організм людського суспільства. Будь-яке, навіть з найкращих намірів втручання в закони існування суспільства може викликати в його організмі зміни (мутації), які зумовлюють генетичну хворобу суспільства з драматичними наслідками. Чи не є все те, що сьогодні відбувається в нашому суспільстві, генетичною хворобою, яку ми марно намагаємося лікувати, не оздоровлюючи генетичного коду?

Форма власності — ось генетичний код суспільства, що впорядковує певним чином діяльність усіх органів суспільного організму. Форма власності не є незмінною — вона розвивається у зв'язку з розвитком знарядь праці у кількісному та якісному відношеннях так, що все більше людей можуть стати їх власниками, тобто підприємцями або співпідприємцями.

Такою є тенденція розвитку форми власності, тобто генетичного коду суспільства, згідно з якою вдосконалюється економічний обмін між людьми у суспільному організмі. Їй суперечить ідея експропріації імущих, що з'явилася водночас із виникненням приватної власності. Вірно помітивши, що приватна власність є засобом експлуатації імущими неімущих, реформатори-утопісти зробили з цього факту невірний висновок. Вони стверджували (а дехто і зараз це робить), що експлуатацію людини людиною можна ліквідувати, скасувавши приватну власність. Але розглядати її тільки як засіб експлуатації імущими неімущих — це все одно, що розглядати картину із зворотного боку, не підозрюючи, що в неї є інший — лицьовий. Для того, щоб помітити його, треба принаймні міркувати так: якщо приватна власність, з одного боку, є засобом для експлуатації неімущих, то з другого, вона має бути засобом проти експлуатації імущих. Таким чином, приватна власність має подвійну суть. Очевидно, ця її парадоксальність обумовила однобоке розуміння суті цього явища протягом тривалого часу.

За пізнання парадоксів доводиться платити дорогою ціною — драматичними помилками. Погляд на приватну власність із зворотного боку як на засіб для експлуатації людини людиною теж призвів до драматичних помилок в історії людства.

Згідно з тенденцією розвитку знарядь праці і форми приватної власності (рабовласництво, феодалізм, капіталізм, посткапіталізм) відмирання експлуатації людини людиною відбувається через прилучення все більшої кількості неімущих до цієї власності, тобто шляхом інпропріації неімущих: чим більше імущих, тим менше експлуатованих. Цій тенденції і суперечить ідея експропріації імущих, згідно з якою експлуатацію можна ліквідувати за бажанням людей шляхом відлучення все більшої кількості імущих від приватної власності, тобто експропріювати імущих: чим менше імущих, тим менше експлуатованих.

Втілення в життя ідеї експропріації імущих зумовило патологічні зміни (мутацію) в генетичному коді нашого суспільства — суспільний організм вразила хвороба на генетичному рівні з вельми драматичними наслідками. Настав розлад в економічному обміні між людьми, бо зникло підприємництво, яке неможливе без приватної власності й ринку. Це закономірно зумовило впровадження в усі сфери суспільного життя насильницьких методів регулювання відносин між людьми, аби якось протистояти розладу. Уникнути тоталітаризму в суспільстві, в якому немає підприємництва, не зміг би ніхто.

Спотворений генетичний код нашого суспільства дістав відображення і в Конституції. Чинний Основний Закон України, повторюючи Конституцію СРСР, прийняту 7 жовтня 1977 року, не передбачає права громадянина чи об'єднання громадян на приватну власність, яка була б засобом для підприємництва. Замість неї в Конституції закріпили штучні новоутворення: «державна (загальнонародна) власність», «колгоспно-кооперативна власність», «особиста власність громадян». Будучи породженням ідеї експропріації імущих, ці форми власності є нежиттєздатними, бо не мають тієї економічної суті, що притаманна власності, — бути засобом підприємництва. Власність, яка не є таким засобом, не може бути власністю в економічному відношенні, а тільки в юридичному. Ось таку ваду й несе в собі генетичний код нашого суспільства, закріплений чинною Конституцією.

Соціологічні й психологічні дослідження вказують на те, що в людини, яка не має можливості займатися підприємництвом, воля перебуває у стані сваволі, а свідомість — у стані ілюзій. Таким чином, у цієї людини виникає комплекс сваволі й ілюзій. Якщо ж не може займатися підприємництвом все суспільство, тоді й воно вражається аналогічним комплексом. Назвемо його комплексом волюнтаризму й утопізму, щоб відрізняти від комплексу окремої людини.

Породжений спотвореним генетичним кодом суспільства, комплекс сваволі й ілюзій проникає в усі клітини суспільного організму, спотворюючи, у свою чергу, економічний обмін між людьми, а відтак і функціонування влади, держави, права, моралі, які пов'язані з економічним обміном як маятник з пружиною у механізмі годинника. Будь-які спроби побудувати в цих умовах громадянське суспільство, правову державу, запровадити демократію тощо приречені, бо неможливо в такий спосіб зламати той опір, що чиниться їм існуючим генетичним кодом «на клітинному рівні» суспільного організму. Тільки оздоровивши цей генетичний код, можна сподіватися на успіх.

Це якраз і треба враховувати при реформуванні нашого суспільства і створенні нової Конституції. Якими прогресивними не були б її принципи, положення й норми, вони залишаються нездійсненними гарними словами, якщо «під них» не буде закладено здоровий генетичний код — право громадянина чи об'єднання громадян на підприємницьку власність.

Симптоми генетичної хвороби суспільства передбачалися вже Ф. Достоєвським, зокрема в романі «Біси». В його творах звучить застереження людству про «заразу» волюнтаризму й утопізму. Оскільки це застереження не було сприйнято, В. Короленку в листах до В. Луначарського, А. Платонову в повісті «Котлован» довелося описувати ці симптоми вже «з натури». Російський письменник Є. Замятін у творі під назвою «Ми» та англійський письменник Дж. Оруелл у романі «1984» створили антиутопії, прототипом яких було наше хворе суспільство. Достоєвський та його послідовники показали, яку страшну загрозу людству несе комплекс сваволі й ілюзій, вражаючи суспільство й людину.

Драма суспільства й людини полягає в тому, що комплекс сваволі й ілюзій спотворює всі найкращі наміри. Вражаючи волю і свідомість людей, він фатально обертає результат цих намірів проти них же самих. Наприклад, боротьба за демократію увінчується псевдодемократією. Ідея правової держави через цей же комплекс може здійснитися лише у вигляді псевдоправової держави.

Оскільки вражені комплексом сваволі й ілюзій люди стають не здатними до усвідомлення порядку речей у світі й до узгодження з ним своєї поведінки, то вони перестають розуміти навколишній світ. Звідси містицизм, волюнтаризм і утопізм в їх діяльності. З цієї ж причини вони перестають розуміти одне одного — виникають міжнаціональні конфлікти, «війна всіх проти всіх», зростають злочинність, правовий і моральний нігілізм тощо.

Відсутність підприємництва, що тільки й здатне упорядкувати волю і свідомість людей, організацію їх суспільного життя, є відсутністю спільного знаменника для соціальної солідарності між людьми і навіть для нормальної взаємодії людей з природою, навколишнім середовищем.

У суспільстві без підприємництва людям нема звідки черпати мотиви для добровільного виконання законів, через які діє влада. При такому порушенні генетичного коду влада та її закони можуть лише діяти в режимі тоталітарного насильства або не діяти зовсім (анархія). Третього, як-то кажуть, не дано. Розірвати це порочне коло і знайти щось «третє» можна, тільки виправивши генетичний код. Ті, хто цього не зробить, від анархії може піти лише до тоталітарного насильства, а від нього — лише до анархії. Сьогодні якраз у цьому колі ми поки що і рухаємося.

Найбільше в світі благо — впорядкованість волі і свідомості людей, а також суспільного організму. Вона є передумовою людського щастя. Мудреці колись казали: якщо хочеш бути щасливим, зроби так, щоб бути громадянином держави, яка має досконале впорядкування. Але хто хоче порядку, повинен знати, що існує два джерела, з яких він може виходити. Перше, здорове, джерело — це підприємництво і друге, нездорове, — тоталітарне насильство. При відсутності обох цих джерел настає анархія. Ось із чого обирається доля того чи іншого суспільства. Наша драматична історія — це плата за пізнання цього вибору. Пізнавши його, ми мусимо відповідно виправити генетичний код нашого суспільства. Для цього і треба встановити в Конституції право громадян мати таку власність, яка б давала їм можливість займатися підприємництвом.

Оскільки способи набуття власності і форми підприємництва можуть бути такими, що порушують порядок економічного обміну між людьми, завдаючи в такий спосіб шкоди інтересам інших людей, держава покликана регулювати процеси набуття власності й заняття підприємництвом в інтересах усіх людей. Це одна з найважливіших функцій держави в громадянському суспільстві. Мають бути забороненими, наприклад, набуття власності шляхом крадіжки, насильства, обману тощо. Це стосується й таких форм підприємництва, як недобросовісна конкуренція, монополізм, наркобізнес та ін.

З огляду на викладене доцільно було б у новій Конституції України записати:

«Кожний громадянин або об'єднання громадян можуть займатися підприємництвом, не забороненим законом.

Кожний громадянин або об'єднання громадян можуть мати власність, необхідну для заняття підприємництвом, якщо вона набута способом, не забороненим законом».

Це створило б конституційні засади для оздоровлення генетичного коду суспільства.

Саме по собі досягнення Україною суверенітету ще не зможе змінити гатунку влади. Не зміниться генетичний код українського суспільства — залишиться вибір між двох вогнів: або влада в режимі тоталітарного насильства, або анархія. Якщо ж вдасться його змінити — відкривається можливість демократичної влади, джерелом якої є підприємництво громадян. Ця влада і створить те впорядкування суспільства, яке є передумовою людського щастя.

Олександр КОСТЕНКО,
старший науковий співробітник Інституту держави і права АН УРСР, кандидат юридичних наук.

ДОВГОЖДАНИЙ ОБЛИЗЕНЬ

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

ливо. Самій ділити, розпоряджатися, хазяйнувати — причому, мало не на кожній вулиці зокрема. Що з цього виходить у великому місті, ми вже знаємо.

Вибудував Самарський район завод стінових матеріалів, а розпоряджатися його цеглою — зась. Тут же сотні забудовників, ідуть вони у райраду... Звели щойно цех безалкогольних напоїв — міськрада, дізнаємося, знайшла вже і для нього свого «покровителя». Потім улітку і не мрій домогтися, щоб у наші магазини завезли бодай по сотні пляшок ситра...

Перелік подібних «непорозумінь» можна продовжувати. Сподіватися, що вони «переведуться», марно. Все знову ось до чого зводиться: у міському районі діючий тільки виконавчий комітет — Ради немає. Їй нічого тут робити. Мине якийсь час, і проблематично, чи знайдуться бажаючі балотуватися сюди кандидатами в депутати?

Очевидно, на прийняття відразу бездоганних законів Верховною Радою республіки нині зарано розраховувати. Даються взнаки недосвідченість, вимушена поспішність, нагромадження завалів, у яких сам дідько ногу зломить, ще багато чого іншого. Але якщо новий закон ставить таку Раду, як районну у місті, в ситуацію зовсім безглузду і тупикову, ніж навіть раніше, яка зовсім нічого не міняє, то навіщо, принаймні, квапитись? Адже прикро: чекали мало не манни з небес, а спіймали облизня.

Це ж бо наші з вами виборці будуть ошукані.

Юрій ТРИПОЛЕЦЬ,
голова Самарської районної Ради, голова райвиконкому.
Володимир ФРОЛОВ,
заступник голови Самарської районної Ради народних депутатів.
Дніпропетровськ.

ГОЛОС НА ЗАХИСТ КАРПАТ

Факт і коментар

На кордоні трьох областей — Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської відбулась робоча зустріч голів комітетів по охороні природи і директорів регіональних екологічних центрів. Підписано протокол намірів та спільних дій, спрямований на стабілізацію і поліпшення природоохоронного становища в Карпатах, збереженню і примноженню їх багатств.

Серед основних завдань — заснування регіональної інформаційної системи, регулярний обмін даними з тим, щоб добитися синхронних дій, реалізація яких зачіпає інтереси областей. Важливо розробити єдину систему природних територій, що підпадають під статус особливого користування, створити моніторинг трансграничного забруднення суміжних масивів. Передбачається взаємоув'язка обласних екологічних програм, у тому числі розвитку рекреаційного комплексу в Карпатах.

Учасники зустрічі вважали за необхідне вже цього року розпочати будівництво стаціонарних пунктів спостереження за навколишнім середовищем у регіоні. Одну з яких вирішено створити в районі Верховинського хребта та гори Обнога, на кордоні трьох областей.

В умовах нинішньої економічної стабільності та переходу до ринкових відносин загострюються і екологічні проблеми. Виходячи з цього, учасники робочої зустрічі звертаються до всіх, хто має відношення до охорони природи або бажає на ділі внести свій вклад у цю загальнонародну справу — об'єднатись у неофіційну асоціацію «Карпатський екологічний форум». Врятувати наш спільний зелений дім можливо тільки спільними зусиллями.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент
«Голосу України».

Ужгород.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Телеграфним рядком з Одеси

НЕ ПЛЮЙ У... МОРЕ

Штраф у три тисячі карбованців віднині сплачуватиме кожен, хто посміє забруднювати води прибережної зони Чорного моря. Таке рішення прийняла Одеська міська Рада народних депутатів.

БАХУСА ПІД ОХОРОНУ ЗАКОНУ!

У дні 6-річного ювілею так званої антиалкогольної кампанії в Одесі відбулося виїзне засідання президії Української академії аграрних наук. Було зроблено спробу реабілітувати виноградарство й виноробство. Прийнято концепцію розвитку галузей до 2015 року. Але фахівці вважають, що сонячну ягоду й продукт з неї може надійно захистити від волюнтаризму тільки закон.

КОЛИ СЛОВО — ЗОЛОТО

В одинадцять разів подорожчали розмови моряків з рідною домівкою через моря й океани. Підвищення плати за радіотелефонні послуги викликане не тільки законами самофінансування, а й намаганням Чорноморського пароплавства оснастити радіоцентр сучасною апаратурою.

УСІ ГОЛОСИ В ГОСТІ

Два роки тому, коли в Одесі вперше проводився Всесоюзний фестиваль вокального мистецтва, дехто сумнівався, чи стане він традиційним. Та от цими днями підійшла пора, й він зібрав ще більше відомих голосів. Мабуть, це данина поваги до Антоніни Нежданової, якій присвячується фестиваль і яка, як відомо, народилася під Одесою.

ТРЕМТІТЬ, ХУЛІГАНИ!

Жовтневий райвиконком Одеси прийняв рішення про створення загону спеціалізованої дружини, покликаної навести порядок на вулицях. На відміну від народних дружин, робота членів нового загону оплачуватиметься.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».

Навколоми

ГАСТРОЛЬНИЙ РОМАН ВІКТЮКА

У 70-х роках було двоє українських режисерів, якими наші театрали пишалися, так би мовити, на відстані: Лесь Танюк і Роман Віктюк. Згодом перший повернувся додому з московської «еміграції», а другий так і лишився мандрівною зіркою всесоюзного масштабу. Однак, Роман Віктюк часто навідується до Києва. Остання з його столичних прем'єр — «Дама без камелій» Теттигана у театрі імені Лесі Українки. Це — мелодрама, давній, але завжди живий і популярний жанр. У виставі, за словами режисера, зайняті його улюблені київські актори: А. Роговцева, Л. Кадочникова, Є. Паперний, О. Ісаєв, Л. Погорєлова, С. Москвін, В. Задніпровський, М. Бяхова.

Лариса НУЖН...

На фото Михайла САЧКА — Ада... ...говцева.

У ДРЕВНЬОМУ

У селі Пересопниці відбулися урочистості з ... годи 430-річчя «Пересопницького євангелія».

Саме в цьому древньому княжому граді ... року завдяки архімандриту Григорію було пе... кладено українською мовою прописне Єванге... Мабуть, творці «Пересопницького Євангелія» не підозрювали, що здійснили великий духов...

Знай наших!

З СЕРЖАНТІВ — У ПОЛКОВНИКИ

Вільні козаки Менського, Сосницького, Коропського, Ічнянського, Ріпкінського, Ніжинського районів та міста Чернігова зібралися на верховну крайову раду і проголосили створення Козацького товариства. Одноголосно обрали чернігівським полковником, Наказним крайовим отаманом двадцятисемирічного вчителя української мови та літератури школи № 33 Чернігова Володимира Бичека. Зважили на те, що він має солідний досвід керівної роботи: працював другим секретарем Корюківського райкому комсомолу, а потім дослужився до звання молодшого сержанта. Добре знає історію України, козацькі звичаї. Чернігівська сотня, що виникла ще у квітні, сьогодні вчиться верхової їзди на конеферм у Черниші Чернігівського району і готується до походу місцями бойової слави.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Офіційно

ГОРІЛКА: ЦІНИ ПОКИ ЩО НЕ ЗМІНЮЮТЬСЯ

Чи буде найближчим часом підвищено ціну на горілку?

А. ОДИНЦОВ.
Ленінград.

— Такого сюрпризу ми не готуємо, — повідомила кореспондента ТАРС заступник начальника відділу Держкомцін СРСР Н. Конохова. — Не приховаю, були окремі пропозиції і підвищити, і знизити ціну, але вони не знайшли підтримки, бо спиртні напої, як і раніше, залишаються дефіцитним товаром. Черги, за нечастим винятком, не зникли, і купити горілку, незважаючи на талонну систему, досі не так-то просто.

Зверніть увагу

РЕНТГЕНИ БЕЗ ДОВІДКИ НЕДІЙСНІ?

Не всі ліквідатори чорнобильської аварії дочекалися закону, що закріпив їхній статус. А той, хто дочекався, не зітхнув з полегшенням.

Велика група медиків Донбасу рятувала життя і здоров'я тим, хто постраждав у зоні жахливим літом 1986 року. А рятуючи інших, лікарі постраждали самі: уже дають себе відчути отримані тоді рентгени. Тут би й скористатися законом. Та, з'ясувалося, щоб закон тебе визнав, треба додатково затратити нервів і здоров'я. Потрібні папери з печатками. Про все це розповіла нещодавно медсестра Донецької міської лікарні № 53 Кутузова, яка втратила у зоні здоров'я і надію. Її, як і багатьох її колег, чекає невеличка пенсія, група інвалідності. Офіційним особам добре відомо, кого вони посилали в зону, але лікарям від цього не легше.

І от, доведені до відчаю, виснажені штурмом бюрократичних фортець, медики заявили: якщо до 1 червня їх офіційно не визнають ліквідаторами, вони мають твердий намір оголосити голодовку. Виснажена імунна система цього випробування може не витримати.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Донецька область.

Відпочинемо

МАВ БИ ГРОШІ — ЖИВ БИ В СОЧІ

В Євпаторії, у санаторії імені Радянських профспілок на одного відпочиваючого припадає на добу 4 грами масла і 13 грамів м'яса. Причина — постійне зниження лімітів на м'ясо-молочні продукти. Не краще харчуються і мешканці курорту. Ось чому питання про постачання міста продуктами було поставлене ще на січневій сесії міської Ради. Та становище поки що не змінилося. Області, які направляють на лікування у Крим своїх мешканців, мабуть, вважають найкращою методикою лікування голод.

Інформагентство «Євро-ІКС».

За чутками і насправді

УПИРІ ЗМІНЮЮТЬ ПРОПИСКУ

Після так званого відпочинку на садових ділянках, оточених Кремінськими лісами, дачники повертаються... прямо до лікарні. **Ноги, руки набряклі, на тілі — великі багрові плями. Це сліди від укусів гнуса, якого раніше тут ніхто й ніколи не бачив.**

Поповзли чутки, що завів його Кремінський лісгоспзаг для боротьби з тлею.

Головний інженер виробничого об'єднання «Луганськліс» В. КРАВЕЦЬ заперечує:

— Для знищення тлі у нас достатньо біопрепаратів, а гнус, схожий на сибірського, з'явився на околиці Кремінної невідомо звідки. В області більше ніде його нема, та й на всій Україні, наскільки мені відомо,— теж. Комахи-упирі не тільки заважають відпочивати, а й працювати. Уявіть, як доводиться нашим лісорубам або робітникам підсобних господарств. Недавно дорізали чотирьох телят після масової атаки гнуса. Комах виявили навіть у легенях тварин.

Звертались за допомогою до обласної санепідемстанції. Але й там не знають, як боротися з незваними пришельцями.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК.
Луганськ.

...А ГОЛОВНИ...

У грудні минулого року головний лікар Ждановської дільничної лікарні Володимир Байдик дістав у Києві за договірною ціною (50 тисяч карбованців) сучасне обладнання, яке забезпечує безмедикаментозне терапевтичне лікування. Разом з дружиною, теж медиком, прослухали спеціальний курс, який давав право працювати на новому апараті. Все йшло добре: кількість пацієнтів зросла, навіть сусіди лікуватись приїздили. Та це чо... мусь стурб... лікаря рай... кого — ві... ка на ауді... вав по доб... лікуван... обладн... Байдик.

І після ... райлікаря ... нівського ... хайлом Со... забрав апар... го завод) і ... ді. А Петр...

Телеграфним рядком з Черкас

НА ЗАМКОВІЙ ГОРІ

Багаторічні розкопки київських археологів у старовинному Чигирині увінчались нарешті успіхом. На схилах Замкової гори експедиція під керівництвом Павла Горішнього знайшла залишки фортеці, башти часів Богдана Хмельницького. Відкопано також 50 метрів кріпосної стіни. Пошуки тривають.

ХТО ПУСКАЄ ПІВНЯ

Тільки-но тихі Черкаси вгомонились після підпалу школи № 23, як новий акт вогняного терору сколихнув місто. Опівночі в автопарку спалахнуло п'ять автобусів. Аварійники і пожежники відвернули ще більшу біду. Обійшлося без жертв, тепер слово за слідством: хто пускає червоного півня? Хто гріє на пожежах руки?

«НАМИСТО ЧЕРКАЩИНИ»

Це багатозначна назва нового маршруту обласного туристично-екскурсійного маршруту об'єднання. Його організатори впевнені: мандрівки до Чигирина, Кам'янки, Умані, Сміли, Звенигородки, Корсуня-Шевченківського не менш захоплюючі, ніж заманливі «закордони». Люби і знай свій рідний край — такий девіз маршруту.

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

РА...

Хе... про ... що ... нельних жи... користовует... щебінка. Пр... ти Херсонс... бились пр... чання з То... Дніпропетро... нині тривога...

— Як і р... р'єру одер... матеріал о... кання «Укрб... вод кардан... підприємств... член еколог... бух, — хоч... вина не ста... ною для зд... у деяк... прилади ре... ній рівень р...

НАЙ...

Ще ніко... обійти дов... під вітрила... річний інж... Сум Павло... вершує пі... рожі в Оде... струював ... честь Олен... — друга, ... регати в ... нарських ... роводжуват... ників, да... шлях до ... тись наш ... рез рік. Ф... традиційні ...

Телеграфним рядком з Одеси

НЕ ПЛЮЙ У... МОРЕ

Штраф у три тисячі карбованців віднині сплачуватиме кожен, хто посміє забруднювати води прибережної зони Чорного моря. Таке рішення прийняла Одеська міська Рада народних депутатів.

БАХУСА ПІД ОХОРОНУ ЗАКОНУ!

У дні 6-річного ювілею так званої антиалкогольної кампанії в Одесі відбулося виїзне засідання президії Української академії аграрних наук. Було зроблено спробу реабілітувати виноградарство й виноробство. Прийнято концепцію розвитку галузей до 2015 року. Але фахівці вважають, що сонячну ягоду й продукт з неї може надійно захистити від волюнтаризму тільки закон.

КОЛИ СЛОВО — ЗОЛОТО

В одинадцять разів подорожчали розмови моряків з рідною домівкою через моря й океани. Підвищення плати за радіотелефонні послуги викликане не тільки законами самофінансування, а й намаганням Чорноморського пароплавства оснастити радіоцентр сучасною апаратурою.

УСІ ГОЛОСИ В ГОСТІ

Два роки тому, коли в Одесі вперше проводився Всесоюзний фестиваль вокального мистецтва, дехто сумнівався, чи стане він традиційним. Та от цими днями підійшла пора, й він зібрав ще більше відомих голосів. Мабуть, це данина поваги до Антоніни Нєжданової, якій присвячується фестиваль і яка, як відомо, народилася під Одесою.

ТРЕМТІТЬ, ХУЛІГАНИ!

Жовтневий райвиконком Одеси прийняв рішення про створення загону спеціалізованої дружини, покликаної навести порядок на вулицях. На відміну від народних дружин, робота членів нового загону оплачуватиметься.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Навколомистецькі новини

ГАСТРОЛЬНИЙ РОМАН ВІКТЮКА

У 70-х роках було двоє українських режисерів, якими наші театрали пишалися, так би мовити, на відстані: Лесь Танюк і Роман Віктюк. Згодом перший повернувся додому з московської «еміграції», а другий так і лишився мандрівною зіркою всесоюзного масштабу. Однак, Роман Віктюк часто навідується до Києва. Остання з його столичних прем'єр — «Дама без камелій» Реттигана у театрі імені Лесі Українки. Це — мелодрама, давній, але завжди живий і популярний жанр. У виставі, за словами режисера, зайняті його улюблені київські актори: А. Роговцева, Л. Кадочникова, Є. Паперний, О. Ісаєв, Л. Погорєлова, С. Москвін, В. Задніпровський, М. Бяхова.

Лариса НУЖНА.

На фото Михайла САЧКА — Ада Роговцева.

У ДРЕВНЬОМУ КНЯЖОМУ ГРАДІ

У селі Пересопниці відбулися урочистості з нагоди 430-річчя «Пересопницького євангелія».

Саме в цьому древньому княжому граді 1561 року завдяки архімандриту Григорію було перекладено українською мовою прописне Євангеліє. Мабуть, творці «Пересопницького Євангелія» й не підозрювали, що здійснили великий духовний подвиг: уперше український народ дістав змогу розмовляти з Богом своєю рідною мовою.

«Христос воскрес!» Разом з цим величним співом воскресає й наша пам'ять, повертається віра й совість.

Олександр ГОЛУБ,
журналіст.

Ровенська область.

Репліка

...А ГОЛОВНИЙ Б'Є БАЙДИКІВ

У грудні минулого року головний лікар Ждановської дільничної лікарні Володимир Байдик дістав у Києві за договірною ціною (50 тисяч карбованців) сучасне обладнання, яке забезпечує безмедикаментозне терапевтичне лікування. Разом з дружиною, теж медиком, прослухали спеціальний курс, який давав право працювати на новому апараті. Все йшло добре: кількість пацієнтів зросла, навіть сусіди лікуватись приїздили. Та це чомусь стурбувало головного лікаря району Петра Корицького — він викликав Байдика на аудієнцію і запропонував по доброму припинити лікування хворих ... новому обладнанні. Не ... слухався Байдик.

І після розмови головного райлікаря з директором Ждановського цукрозаводу Михайлом Сологубом останній забрав апарат (платив за нього завод) і поставив на складі. А Петро Корицький тим часом звільнив Байдика з посади головлікаря. І начхати йому на те, що є спеціальна вказівка Міністерства охорони здоров'я СРСР активно використовувати нове обладнання, що сесія сільради не дала згоди на звільнення свого депутата з посади, що хворих лікують дідівським способом. Він — начальник...

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Вінницька область.

Телеграфним рядком з Черкас

НА ЗАМКОВІЙ ГОРІ

Багаторічні розкопки київських археологів у старовинному Чигирині увінчались нарешті успіхом. На схилах Замкової гори експедиція під керівництвом Павла Горішнього знайшла залишки фортеці, башти часів Богдана Хмельницького. Відкопано також 50 метрів кріпосної стіни. Пошуки тривають.

ХТО ПУСКАЄ ПІВНЯ

Тільки-но тихі Черкаси вгомонились після підпалу школи № 23, як новий акт вогняного терору сколихнув місто. Опівночі в автопарку спалахнуло п'ять автобусів. Аварійники і пожежники відвернули ще більшу біду. Обійшлося без жертв, тепер слово за слідством: хто пускає червоного півня? Хто гріє на пожежах руки?

«НАМИСТО ЧЕРКАЩИНИ»

Це багатозначна назва нового маршруту обласного туристично - екскурсійного маршруту об'єднання. Його організатори впевнені: мандрівки до Чигирина, Кам'янки, Умані, Сміли, Звенигородки, Корсунь-Шевченківського не менш захоплюючі, ніж заманливі «закордони». Люби і знай свій рідний край — такий девіз маршруту.

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Уточнюємо

РАДІАЦІЙНА ЩЕБІНКА

Херсонців непокоять чутки про те, що на спорудженні панельних житлових будинків використовується радіоактивна щебінка. Правда, торік депутати Херсонської міськради добилися припинення її постачання з Токівського кар'єру Дніпропетровської області. Але нині тривога в місті не спадає.

— Як і раніше, з цього кар'єру одержують радіаційний матеріал облагробуд, об'єднання «Укрбудматеріали», завод карданних валів та інші підприємства, — розповідає член екологічної комісії А. Бобух, — хоча будівельна сировина не стала менш небезпечною для здоров'я людини. Зараз у деяких точках кар'єру прилади реєструють підвищений рівень радіації — 165 мілірентгенів на годину. Дані Токівської дільничної лікарні свідчать про зростання онкологічних захворювань серед жителів сіл поблизу сумнозвісного кар'єру.

Який же вихід? Треба змінити постачальника сировини. Це вже допомогли зробити херсонцям у Держплані УРСР. Щебінь тепер надходить із Запорізької області. Та керівники тамтешнього Мокрянського кар'єру поставили жорстку умову: не дасте додаткових субсидій на розвиток виробництва — наполовину зріжемо постачання. Є від чого тривожитися.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Херсонська область.

Наші мандрівки

НАЙДЕШЕВШИЙ У СВІТІ РЕКОРД

Ще нікому не вдавалося обійти довкола земної кулі під вітрилами самотужки. 38-річний інженер-конструктор з Сум Павло Шапошников завершує підготовку до подорожі в Одесі. Яхту він сконструював сам і назвав на честь Олександра Гриценка — друга, що загинув під час регати в Австралії. До Канарських островів його супроводжуватимуть троє помічників, далі розпочнеться шлях до рекорду. Повернутись наш земляк планує через рік. Фінансові труднощі, традиційні для наших громадян, його не лякають: він збирається підробляти в портах, на зупинках. Хочеться звернутись до всіх, хто міг би допомогти Павлу. Машинобудівне об'єднання імені Фрунзе, де працює Шапошников, змогло виділити лише 500 доларів з власних запасів. До 6 червня бажаючі можуть надіслати гроші за адресою: 270000, Одеса, яхт-клуб, Шапошникову Павлу Павловичу. А земляковi побажаємо: сім футів під кілем.

Віталій МАКСЮТЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Моє і наше

З КЕРЧІ — У ПАНТІКАПЕЙ І НАЗАД

Столиця стародавнього Боспорського царства — Керч включена ЮНЕСКО в програму «Шовковий шлях». Багато хто хотів би ознайомитись з пам'ятками старого Пантікапею, розкопаними на горі Мітрідат. Археологи знайшли тут рештки колон, оборонних башт, статуї та барельєфи...

Однак міжнародна експедиція, два роки тому вивчаючи можливості перетворення міста в центр іноземного туризму, засвідчила занедбаний стан пам'яток. Узявши до уваги такий висновок, міська Рада і співробітники створеного недавно Керченського історико - культурного заповідника вжили охоронних заходів. Почалась реставрація стародавніх сходів, які ведуть на Мітрідат, фортеці Єнікале.

З вершини Мітрідата добре видно білокам'яний храм Іоанна Предтечі, збудований у десятому столітті. Зараз закінчується його опорядження, після чого він буде переданий православній общині. Сумно звідси спостерігати за безликими кварталами сучасної забудови. Але ж заради них знесли ансамблі старої класичної архітектури. Проти подібного роду «діянь» рішуче виступають учені заповідника. На їх замовлення на строго науковій основі виконано проект зон охорони пам'яток. Ця розробка змусила внести істотні корективи в генеральний план міста.

За задумом архітекторів, Керч стане музеєм античної епохи, міжнародним археологічним центром. Тут розвиватимуться традиційні для того часу промисли і ремесла. Передбачається відбудувати квартали з переважним проживанням у них людей однієї нації або одного віросповідання. Проект відродження Пантікапею — Керчі дістав схвалення у громадськості міста і прийнятий до виконання.

Л. РЯБЧИКОВ,
кор. Укрінформу.

БАЗАРНИЙ Д...

Ціни на ринках республіки цього тиж... (в карбованцях)

	Київ	Хмельницький	Ровно
Яловичина (за кг)	15	—	11
Свинина (за кг)	18—20	15	8—12
Сало (за кг)	8	4	4— 6
Сир (за кг)	10	6	5
Сметана (за кг)	10	8	8
Мед (за кг)	40	25	30
Олія (за л)	12	—	8
Картопля (за кг)	2	0,8	0,8
Цибуля (за кг)	6	2	4
Огірки солені (за шт.)	1— 2	—	0,5

...НАТ

...СНІ?

...здоров'я і ...гатьох її ко... ...чна пенсія, ...ті. Офіцій... ...е відомо, ...к в зону, але ...го не легше. ...до відчаю, ...ромом бюро... ...ць, медики ...о 1 червня ...знають ліквi... ...ають твердий ... голодовку. ...на система ...ма може не

...ОЦЕНКО, ...респондент ...сть.

...ІІ — ...ЧІ

...дуктами бу... ...е на січне... ... Ради. Та ... що не змі... ...які направ... ...я у Крим ...мабуть, вва... ...ю методи... ...голод.

...«Євро-ІКС».

...насправді

...ТЬ ПРОПИСКУ

...н «Луганськ... ...ЦЬ запере...

...щення тлі у ...опрепаратів, ...а сибірсько... ...околиці Кре... ...ивали. В об... ... його нема, ...ні, наскіль... ... теж. Кома... ... заважа... ... а й працю... ... доводиться нашим лісорубам або робітникам підсобних господарств. Недавно дорізали чотириьох телят після масової атаки гнуса. Комах виявили навіть у легенях тварин.

Зверталися за допомогою до обласної санепідемстанції. Але й там не знають, як боротися з незваними пришельцями.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК.

Луганськ.

«Вел...

Саме так ... киян, які при... тя магазину ... президент фі... Робер Салм... директор «Па... нешнл» Жера... неральний д... трейд С. А.» ... прибули до с... зв'язку з цією...

А радянськ... ...сьє» призвича... товпі, нетерпл... кінчення уроч... щоб потрапит... розкоші мар... підсвічена м'я... променями, ... продукція ф... «Ланком», ... Ларош», «Па... парфуми, туа... коративна ко... Що. не назва...

Є така па...

«Зеленим» —...

У Міністер... відповідно до... зидії Верхов... від 29 вересн... порядок реєс... ких об'єднан... Партію зелен... добитися пра... ня, їй необхі... своїх рядах ... тисяч членів. ... конали плана... пер, після УР... мократичної ... третя партія, ... ний статус. Ц... серед нефор... вона ще не з...

Володи...

ГОЛОС України

цькі новини

НЯЖОМУ ГРАДІ

подвиг: уперше український народ дістав змогу розмовляти з Богом своєю рідною мовою.

«Христос воскрес!» Разом з цим величним співом воскресає й наша пам'ять, повертається віра й совість.

Олександр ГОЛУБ,
журналіст.

Ровенська область.

іка

Б'Є БАЙДИКІВ

о головного
Петра Корицьликав Байди-
і запропону-
припинити
их човому
е ухався

овн головного
ектором Жда-
озаводу Ми-
бом останній
латив за ньо-
авив на скла-
рицький тим

часом звільнив Байдика з посади головлікаря. І начхати йому на те, що є спеціальна вказівка Міністерства охорони здоров'я СРСР активно використовувати нове обладнання, що сесія сільради не дала згоди на звільнення свого депутата з посади, що хворих лікують дідівським способом. Він — начальник...

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Вінницька область.

Уточнюємо

АЦІЙНА ЩЕБІНКА

окоять утки
оруджн па-
будинків ви-
радіоактивна
торік депута-
міськради до-
ння її поста-
ого кар'єру
ї області. Але
сті не спадає.
з цього ка-
радіаційний
буд, об'єд-
еріали», за-
лів та інші
— розповідає
комісії А. Бо-
вельна сиро-
нш небезпеч-
людини. За-
ках кар'єру
ть підвище-
ї — 165 мілі-

рентгенів на годину. Дані Токівської дільничної лікарні свідчать про зростання онкологічних захворювань серед жителів сіл поблизу сумнозвісного кар'єру.

Який же вихід? Треба змінити постачальника сировини. Це вже допомогли зробити херсонцям у Держплані УРСР. Щебінь тепер надходить із Запорізької області. Та керівники тамтешнього Мокрянського кар'єру поставили жорстку умову: не дасте додаткових субсидій на розвиток виробництва — наполовину зріжемо постачання. Є від чого тривожитися.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

Наші мандрівки

ЕВШИЙ У СВІТІ РЕКОРД

вдавалося
земної кулі
мотужки. 38-
онструктор з
ошников за-
ку до подо-
ту він скон-
назвав на
Гриценка
инув під час
лії. До Ка-
в його суп-
троє поміч-
розпочнеться
у. Поверну-
планує че-
ві труднощі,
аших грома-

дян, його не лякають: він збирається підробляти в портах, на зупинках. Хочеться звернутись до всіх, хто міг би допомогти Павлу. Машинобудівне об'єднання імені Фрунзе, де працює Шапошников, змогло виділити лише 500 доларів з власних запасів. До 6 червня бажаючі можуть надіслати гроші за адресою: 270000, Одеса, яхт-клуб, Шапошникову Павлу Павловичу. А землякові побажаємо: сім футів під кілем.

Віталій МАКСЮТЕНКО.
власний кореспондент «Голосу України».

Моє і наше

З КЕРЧІ — У ПАНТІКАПЕЙ І НАЗАД

Столиця стародавнього Боспорського царства — Керч включена ЮНЕСКО в програму «Шовковий шлях». Багато хто хотів би ознайомитись з пам'ятками старого Пантікапею, розкопаними на горі Мітрідат. Археологи знайшли тут рештки колон, оборонних башт, статуї та барельєфи...

Однак міжнародна експедиція, два роки тому вивчаючи можливості перетворення міста в центр іноземного туризму, засвідчила занедбаний стан пам'яток. Узявши до уваги такий висновок, міська Рада і співробітники створеного недавно Керченського історико - культурного заповідника вжили охоронних заходів. Почалась реставрація стародавніх сходів, які ведуть на Мітрідат, фортеці Єнікале.

З вершини Мітрідата добре видно білокам'яний храм Іоанна Предтечі, збудований у десятому столітті. Зараз закінчується його опорядження, після чого він буде переданий православній общині Сумно звідси спостерігати за безликими кварталами сучасної забудови. Але ж заради них знесли ансамблі старої класичної архітектури. Проти подібного роду «діянь» рішуче виступають учені заповідника. На їх замовлення на строго науковій основі виконано проект зон охорони пам'яток. Ця розробка змусила внести істотні корективи в генеральний план міста.

За задумом архітекторів, Керч стане музеєм античної епохи, міжнародним археологічним центром. Тут розвиватимуться традиційні для того часу промисли і ремесла. Передбачається відбудувати квартали з переважним проживанням у них людей однієї нації або одного віросповідання. Проект відродження Пантікапею — Керчі дістав схвалення у громадськості міста і прийнятий до виконання.

Л. РЯБЧИКОВ,
кор. Укрінформу.

Вслід за подією

«Вельмишановні мадам і месьє...»

Саме так звернулися до киян, які прийшли на відкриття магазину «Ланком» віце-президент фірми «Л Ореаль» Робер Салмон, генеральний директор «Парфем Боте Інтернешнл» Жерар Гійо-Жанін, генеральний директор «Темтрейд С. А.» Янез Меркун, які прибули до столиці України в зв'язку з цією подією.

А радянські «мадам» і «месьє» призвичаєно стояли в натовпі, нетерпляче чекаючи закінчення урочистої церемонії, щоб потрапити «туди», де в розкоші мармуру і дзеркал, підсвічена м'якими золотавими променями, була виставлена продукція французьких фірм «Ланком», «Каширель», «Гі Ларош», «Палома Пікассо» — парфуми, туалетна вода, декоративна косметика, креми. Що не назва — «Мажі нуар», «Анаіс-Анаіс», «Лулу», «Фіджі», «Драккар Нуар», «Галате», «О де ланком», то світове визнання і слава. А над тим усим — «Ланком». Ім'я парфюмера, згадка про якого викликає асоціації з неповторними, унікальними ароматами...

Власне, поняття «продукція» якось і не поєднується з виставленими в двох торговельних залах товарами, бо не буде перебільшенням назвати їх шедеврами цього роду мистецтва. Чи не тому рука не піднімається викинути вже порожній флакон, скажімо, з-під «Мажі Нуар», які радянські жінки чомусь називають «Чорною магією».

Та, мабуть, реклами французькі парфуми не потребують. Я зараз про інше: про реакцію «мадам» і «месьє» на вартість товарів з магазину «Ланком», де ціни встановлено комерційні. Для кого вони, хто може дозволити собі губну помаду «Палома Пікассо» за 90 карбованців і косметичний набір макіяжу за 200? Правильно, не всі. Тоді навіщо це все?

На жаль, знайома сентенція: якщо не всім, то й нікому.

Ризикуючи, що мене не зрозуміють, смію стверджувати, що й така ціна на ці вироби, можливо, не відповідає їхній вартості. А от відповідно до наших зарплат — то тут уже виникають питання...

А може, поглянемо на цю проблему з іншого боку? Як от, приміром, заступник Голови Президії Верховної Ради УРСР Іван Степанович Плющ, з яким я зустрілася на церемонії відкриття магазину.

— Так, ми сьогодні не можемо забезпечити такими товарами всіх без винятку за низькими цінами. Та, мабуть, цього й не треба робити. Може, навпаки, відкриття магазину «Ланком» стимулюватиме працю?

Крім того, для «Ланкому» встановлена об'єктивна рентабельність — 20 процентів. Все, що надходитиме понад цю суму, передаватиметься в місцевий бюджет на окремий рахунок малоімущим.

А якщо брати ширше, то я розцінюю цю подію як перший паросток інтеграційної торгівлі з Європою. Нам слід виходити на самостійні незалежні зовнішньоекономічні відносини. Зараз ми робимо перші кроки.

Ну що ж, шановні наші месьє, хочете, щоб українські красуні — ваші мадам і дами серця, були ще привабливішими? Дерзайте. Будьте певні, вони оцінять ваше старання.

Валентина ПИСАНСЬКА.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Є така партія

«Зеленим» — зелене світло

У Міністерстві юстиції УРСР відповідно до постанови Президії Верховної Ради УРСР від 29 вересня 1990 року «Про порядок реєстрації громадських об'єднань» зареєстровано Партію зелених України. Щоб добитися правового закріплення, їй необхідно було мати у своїх рядах не менше трьох тисяч членів. «Зелені» «перевиконали план» на 300 осіб. Тепер, після УРП і Селянської демократичної партії, зелені — третя партія, яка має юридичний статус. Цікаво, що КПУ — серед неформалів. Офіційно вона ще не зареєстрована.

Володимир ОРЕНКО.

Пригоди

СТРІЛЯНИНА НА РИНКУ

Надзвичайна подія сталася на речовому ринку у Хмельницькому. Двох хлопців, котрі приїхали сюди з Кримської області, запідозрили в тому, що вони мали при собі зброю. Працівникам міліції, які вирішили з'ясувати цей факт, вони вчинили опір. Внаслідок двом міліціонерам завдані тілесні ушкодження різних ступенів тяжкості. Обидва покупці з Криму затримані. В Олега С. вилучено газовий пістолет, з якого він стріляв у повітря. А Борис С., як виявилось, перед цим був осуджений за хуліганство.

По даному факту порушено кримінальну справу.

В. ШЕВЧЕНКО,
кор. Укрінформу.

ПОГОДА

30—31 травня по Україні подекуди передбачаються короткочасні дощі, грози, у Карпатах з мокрим снігом, вночі і вранці слабкий туман. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура вдень 16—22, у західних областях 30 травня 11—16 градусів, уночі по республіці 6—12, у Карпатах вдень 3—8 градусів тепла, вночі близько 0.

По Київській області сьогодні вдень подекуди невеликий короткочасний дощ, гроза. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура 16—21 градус.

БАЗАРНИЙ ДЕНЬ

Ціни на ринках республіки цього тижня такі: (в карбованцях)

	Київ	Хмельницький	Ровно	Полтава	Мелітополь
Яловичина (за кг)	15	—	11	10	—
Свинина (за кг)	18—20	15	8—12	10—12	10—12
Сало (за кг)	8	4	4— 6	5	5
Сир (за кг)	10	6	5	6	8
Сметана (за кг)	10	8	8	6	6
Мед (за кг)	40	25	30	25	25
Олія (за л)	12	—	8	5	4
Картопля (за кг)	2	0,8	0,8	1,2	1
Цибуля (за кг)	6	2	4	3	—
Огірки солені (за шт.)	1— 2	—	0,5	—	—

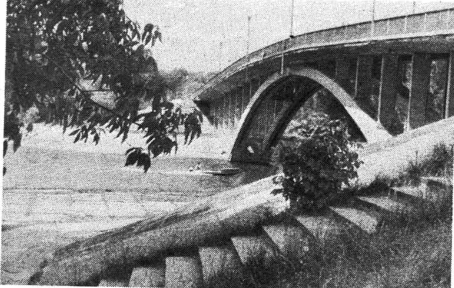

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

«МИ МОЖЕМО ВТРАТИТИ

ІЗ ДОСЬЄ «ГОЛОСУ УКРАЇНИ»:

Олексій Олексійович СОЗІНОВ. Президент Української академії аграрних наук. Народний депутат СРСР, академік.

Народився в сім'ї аграріїв. Почав свою кар'єру з причіплювача трактора 1944 року. Пройшов всі щаблі аграрної науки від аспіранта до президента академії. Одружений. Має двох синів, які працюють на терені української аграрної науки.

«Все-таки ми — специфічна країна, я маю на увазі Російську імперію. Вона будувалася на гнобленні селян, і не треба стверджувати, що до революції до селянина було зовсім інше ставлення, ніж тепер».

«Ніде в світі ніхто й ніколи не чіпав землю науки. Це національне надбання, де взагалі створюється базис для розвитку сільського господарства, де вкладений карбованець дає кілька карбованців прибутку».

«Фермерство — набагато кращий шлях, ніж той, що ми обрали. Але сьогодні думати, що можна почати спочатку, з незакінчених столипінських реформ,— це нонсенс. У нас немає ресурсів, щоб створити справді сучасного фермера в масовому варіанті».

До суверенітету не йдуть один день. Це робота не одного покоління. Буденна, затята праця, до якої влилося і створення Української академії аграрних наук. Тому й розмова наша з її президентом вийшла проблемна, з болем за українську аграрну науку.

—У нас уже стало сумною традицією, коли вчені, літератори, актори їхали з України у Москву, аби там не тільки пересидіти застій, а й робити справу. Ви один з тих небагатьох, які повернулися...

— Повернувся більше через сімейні обставини. Діти залишилися, а ми з дружиною так і не змогли звикнути до столичного життя. Адже всі рідні, друзі, знайомі — на Україні... Чесно кажучи, я не збирався повертатися у тодішнє Південне відділення ВАСГНІЛу, але так склалися обставини, і коли почав вникати в роботу, зрозумів, що так далі бути не може. Потрібно будувати аграрну науку суверенної України. В той час, ще до прийняття Декларації, це було дуже непросто. Далеко не всі мене розуміли...

— Олексію Олексійовичу, люди, з якими ви співпрацюєте тут і спілкуєтесь не тільки по роботі, ваші друзі?

— Знаєте, дружба — це складне поняття. Вона, в основному, формується там, де ти виріс, де минула молодість. Тому майже всі мої друзі залишилися в Одесі. Невелика частина людей, з якими я досить близько знайомий, — у Москві. Хоч там у мене було широке коло спілкування — все-таки Академія наук Союзу РСР. У моєму віці вже дуже не просто заводити дружбу. Тому сьогодні, я б сказав, у мене є однодумці, та й тих не так багато.

— Цікаво дізнатися про робочий день президента аграрної академії. Як ви плануєте свій робочий час?

— Найгірша ситуація у мене з часом. Його завжди не вистачає. Розпочавши вирішувати проблеми створення академії, піднімати все на відповідний рівень, я сам до кінця не усвідомлював, яка це колосальна робота. А тому, на жаль, в мене дуже мало часу залишається на науку, чого ніколи не було раніше. І в Одесі, і в Москві я багато часу витрачав на роботу в лабораторії. Тут, хоч і створено науковий відділ, яким я керую, серйозно зайнятися наукою просто фізично неможливо. О восьмій ранку приходжу сюди і о восьмій вечора йду. Надто багато засідань, відряджень, зустрічей на різних рівнях. Всі занадто багато говорять і мало що вирішують.

— Тоді наступне запитання — про вільний час, якщо він у вас є? Ну, і ваші вподобання, хобі...

— На жаль, в мене немає таких захоплень чи хобі, які треба було б мати відповідно до посади. Не ходжу ні на рибалку, ні на полювання. Єдине, що дає мені якесь внутрішнє заспокоєння і відпочинок від усіх поточних проблем, — це філософія. У мене непогана бібліотека. Останнім часом «повернулися» до нас ті філософи, про яких колись ми тільки чули краєм вуха. Це чудово, що знято шори, якими нас відгородили від світової філософії, бо без неї взагалі неможливе самоусвідомлення суспільства і ніяка ідеологія її не замінить...

— Мабуть, філософське бачення світу і привело вас до усвідомлення власної аграрної української науки, ключових проблем, які перешкоджають її розвиткові?

— Аграрна наука на сьогодні — це в основному регіональна наука, і на Україні вона має бути цілісною, власною. Це — перше. І друге, на нашу думку, потрібно якнайшвидше поєднувати науку з вищою школою, як це робиться в усьому світі. У нас же з перших років Радянської влади пішли іншим шляхом, погнавшись за кількістю спеціалістів. З роками це стало хронічною хворобою. А відірвана від науки вища школа, так само, як і наука без вищої школи, — це нонсенс в усьому світі і особливо у високорозвинутих країнах.

Якщо сільськогосподарські вузи все ж таки перейдуть до нас, то незабаром, думаю, нам вдасться створити справжні аграрні університети, поєднуючи освіту, дослідження і впровадження.

— Які, на вашу думку, найголовніші проблеми розвитку української аграрної науки?

— Почну з кадрів. На жаль, відомча роздробленість аграрної науки, підпорядкування частини наукових закладів центру, різним республіканським відомствам, жалюгідне фінансування і постійне командування вченими з боку різних бюрократичних структур, відрив науки від вищої школи призвели до розпаду наукових шкіл і девальвації престижу вченого. Найбільш активна частина молоді після вузу йшла або на виробництво, де можна було швидше стати на ноги. Перш за все матеріально. Або в інші, більш престижні галузі науки. І сьогодні в аграрних наукових установах середній вік вченого кандидата — 48, а доктора — 60 років. Це трагедія. Я вже не кажу про рівень підготовки наших вчених. Рідко хто з них володіє іноземною мовою й має можливість постійно стежити за розвитком світової науки.

Серед першочергових кроків у вирішенні кадрової проблеми — поєднання вищої школи з наукою, стажування молодих вчених в кращих світових наукових центрах, надання їм можливості спілкування з ученими різних країн, тобто участь в міжнародних конгресах, симпозіумах, конференціях. Без цього майбутнього в нас не буде.

Крім того, хотілось би зауважити, що в жодній країні не існує такого становища, коли кваліфікований молодий вчений отримує зарплату значно меншу, ніж, наприклад, водій тролейбуса або навіть сторож. Нині ми намагаємося змінити цю ненормальну ситуацію.

Серед інших проблем слід назвати необхідність значного прискорення розвитку досліджень в галузі генетики, біотехнології, генетичної інженерії, бо це одна з основних ланок перетворення агропромислового виробництва в наукомістку, екологічно безпечну галузь народного господарства, наукове обгрунтування соціально-економічного переустрою села, захисту нашої землі від забруднення і руйнування... Надзвичайно важливо сьогодні — створити необхідне наукове забезпечення розвитку переробної промисловості. У нас в цій галузі майже повний вакуум, і внаслідок цього ми втрачаємо величезну кількість продукції, виробленої сільським господарством. Вже не кажу про жалюгідний асортимент харчових продуктів.

— А чим, на ваш погляд, різниться Українська аграрна академія від інших? І чи знайшли ви тут себе?

— Насамперед, ми повинні бути дуже тісно пов'язані з виробництвом Я не зовсім згоден з поділом науки на фундаментальну і прикладну. Є справжня наука, яка дійсно вирішує якісь проблеми, і є те, що наукою краще не називати. І на сьогодні наша аграрна академія — це науково-дослідний комплекс, куди входять 85 науково-дослідних установ в усіх областях республіки і 160 господарств з площею орної землі понад 500 тисяч гектарів. Тому навіть наша структура відрізняється від інших академій.

По-перше, у галузеві відділення входять не тільки академіки, члени - кореспонденти. Більше половини кожного відділення — провідні вчені, які, не будучи членами академії, активно працюють у конкретній галузі як повноправні члени відділення. На сьогодні у нас 7 відділень, разом з новим відділенням, якого немає більше ніде, — агроекології та природокористування. Тому, хоча до складу УААН обрано 54, але фактично у нас 142 члени Української аграрної академії. Всі вони мають право голосу на рівні відділення, вирішують кардинальні питання. Адже директори інститутів, дослідних станцій обираються на рівні відділень. Та й в обранні академіків, членів - кореспондентів вирішальний голос теж за відділенням.

Крім того, в нашому статуті записано, що кожні два роки член академії звітує перед відділенням про свою роботу і таємним голосуванням визначається її доцільність. Якщо робота визнана незадовільною, дається ще рік випробувального терміну. Якщо й після цього робота академіка визнана незадовільною, тоді це місце оголошується вакантним і на конкурсній основі обирається нова людина. Хоча формально звання члена академії зберігається, але без права вирішального голосу та одержання академічного гонорару.

— Олексію Олексійовичу, ваша думка про хід земельної реформи на Україні? Що затримує її розвиток і які проблеми потрібно вирішувати негайно?

— Земельна реформа — це тільки елемент тих проблем, що в нас є. Давайте подивимось на них в історичному розрізі. Все-таки ми — специфічна країна, я маю на увазі Російську імперію. Вона будувалася на гнобленні селян, і не треба стверджувати, що до революції до селянина було зовсім інше ставлення, ніж тепер. Єдина людина, яка зрозуміла, що потрібно виправляти цю трагічну ситуацію, був Столипін...

Там, де розвиток сільського господарства пішов по лінії фермерства, суспільство опинилося у зовсім іншій ситуації. Найбільшої експлуатації зазнавав пролетаріат. Тому там і виник марксизм, бродив, як привид, по Європі, потім прийшов до нас, і з того часу ми маємо те, що маємо...

До фермера добратися було набагато важче, бо це — власник, і відібрати у нього все, як у колгоспі, не вдасться нікому. А якщо цей власник притримає продукти, то суспільство взагалі вимре. Тому там, особливо в Америці, фермерство формувалось як базова основа суспільства. Навіть в соціалістичних країнах — в Угорщині, Чехо-Словаччині, які опинилися в подібних з нами умовах, селянин перебуває в кращому становищі, ніж у нас на Україні. Бо там поколіннями формувалася повага до селянина.

Фермерство — набагато кращий шлях, ніж той, що ми обрали. Але сьогодні думати, що можна почати спочатку, з незакінчених столипінських реформ, — це нонсенс. У нас немає ресурсів, щоб створити справді сучасного фермера в масовому варіанті. На мою думку, нам доцільно матеріально найбільше підтримувати створення фермерства там, де не працюють форми великого господарства. Це, наприклад, овочівництво, садівництво, бо забезпечити наш стіл круглий рік овочами та фруктами можуть тільки приватні господарства. Але вирощування зерна, молока, м'яса залишиться, в основному, «в компетенції» великих господарств, хоча потрібно докорінно змінити економічну структуру і форму власності у цих господарствах.

А взагалі у світі існує багато форм власності і господарювання. Можливо, для наших великих господарств оптимальною виявиться форма акціонерних товариств або холдінгів, коли рада директорів наймає менеджера, який здійснює загальне керівництво таким комплексом. Ясно одне, людина за своєю психологією працювала і працюватиме на себе набагато продуктивніше, ніж на когось чи на якусь ідею. І якщо в нас буде система, яка дозволить реалізувати свої можливості найперше для себе, ми одразу ж одержимо великий економічний ефект.

СЕЛЯНСТВО...»

— На сьогодні рівень мислення представників районних, а особливо сільських, Рад такий, що в них у свідомості закладено оте більшовицьке: «Не пущать!».

— Ми подавали, звичайно, не зовсім досконалий Земельний кодекс. Але у ньому було закладено те, що вирішення усіх суперечностей, питань землі, земельних наділів мало проходити принаймні на рівні району. І планували створення державної структури, яка б, знаючи всі сторони справи, включаючи юридичну, вирішувала ці питання.

На Верховній Раді УРСР вирішили, що головне — це базові Ради. Чому я був проти цього? Тому що саме через некомпетентність базових (сільських, селищних) Рад ті процеси, що сьогодні проходять на селі, можуть призвести до революції. Там немає людей, які могли б об'єктивно вирішити питання розподілу землі.

Пішла ще й така «цікава» тенденція. Чіпати колгосп не дуже зручно, тому що голова поки що має великий вплив. А от де є дослідна станція чи насінневий радгосп, тут можна виводити людей з дрючками і вони будуть ділити землю. Це дуже страшно. Ніде в світі ніхто й ніколи не чіпав землю науки. Це національне надбання, де взагалі створюється базис для розвитку сільського господарства, де вкладений карбованець дає кілька карбованців прибутку. Такий рівень мислення: «навалимося на науку, відберем у неї землю, і тоді нам всім полегшає» — наша спільна біда...

Тому в цілому земельна реформа — це велика проблема, і тут ще багато чого не прораховано. Наприклад, не підготовлено тих державних «опричників», які втілювали б її в життя, стежили, щоб не було правопорушень, і таке інше. На сьогодні остаточно ще не вирішено питання про виділення коштів для проведення земельної реформи. З нашими підрахунками, проведення земельної реформи коштує більше мільярда. І це об'єктивно, тому що з 15 березня цього року фактично земля у нас нічия. І тепер ми повинні кожному надати право на її володіння чи користування. Складається враження, що багато хто не усвідомлює, наскільки це велика робота.

— Чи відбувається той довгожданний поворот міста до села, і чому на цьому пропагандистському тлі не діють аграрні закони?

— У нас виховувалося специфічне ставлення до села. Наше суспільство було зорієнтоване на те, що свій добробут можна збудувати за рахунок селян. Така психологія набула особливого поширення після того, як пролетаріат оголосили гегемоном. З того часу все, що ми збудували, — збудували за рахунок селянства, здираючи податки за кожне дерево, за кожний клапоть землі. Це наша біда. На сьогодні жодні закони про соціальний захист селян на ділі не виконуються. Не працює й Закон про пріоритетний розвиток села. Це пояснюється двома факторами.

По-перше, економіка наша тріщить. І це перш за все позначається на сільському господарстві. Уряд, навіть якщо він хоче допомогти селянам, об'єктивно сьогодні не може цього зробити. Подруге, працює той самий механізм експлуатації села. Підвищили ціни на сільськогосподарську продукцію, але ж одночасно й ціни на промислові товари для сільського господарства, особливо на будматеріали, зросли в декілька разів, і селянам замість поліпшення ще додалося проблем. Якщо не будуть негайно прийняті ефективні заходи, ми можемо втратити селянство в цілому.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, наприклад, у Сполучених Штатах всі, хто народився в цій країні і починає на ній щось робити, платить земельний податок. Ці гроші йдуть на збереження землі, її родючості, на всі проблеми, що пов'язані з землею...

Ми добивалися коштів на впровадження контурно-меліоративної системи на Україні. Виділили близько 50 мільйонів карбованців, а потрібно близько мільярда. Але ж ми щороку втрачаємо шість мільярдів від того, що змиваються грунти.

Наша наука сьогодні досить ефективна. Можна, звичайно, нарікати, що вона відстає (і це справді так), але потрібно розуміти, що то не її вина, бо всі ці роки аграрна наука нерідко змушена була підтверджувати «велич» всіх тих «великих» проектів, що спускалися зверху. Кожний «начальник» міг мати свою ідею, і всі давали вказівки, як нам працювати. А вчених, які починали доводити своє, нерідко цькували. Вони не вписувалися в систему...

— Олексію Олексійовичу, ваші прогнози на подальший розвиток нашого суспільства в цілому і українського села зокрема?

— Якби село могло існувати саме по собі, то можна було б робити якісь прогнози... Селянство — найбільш інертна частина суспільства, яку дуже важко розхитати, але якщо воно, не дай Боже, підніметься, то це — кінець світу! Це саме те, що нас поки що рятує. В іншому разі ми були б уже жебраками.

Думаю, давати якийсь прогноз щодо розвитку нашого селянства просто не варто, бо ті суспільні процеси, що у нас почалися, неможливо прогнозувати. Але якщо триватимуть страйки, а за ними — подальший розвал нашої економіки, то рано чи пізно все це перекинеться на село. Що буде далі, можна лише здогадуватися...

Вели діалог
Віктор КОСАРЧУК,
аграрний оглядач «Голосу України»,

Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Донецька область. Засновниками малого швейного підприємства «Перша ластівка» у Маріуполі стали металургійний комбінат імені Ілліча і Промбудбанк Іллічівського району міста. Вони надали кошти, виробничі приміщення, устаткування. З допомогою металургів вирішуються питання постачання дефіцитними тканинами, нитками і фурнітурою на бартерній основі. А 30-тисячний колектив металургійного комбінату, крім своєї частки в прибутку, має пріоритет у придбанні товарів народного вжитку.

На швейному конвейєрі запускається серія жіночих блуз, чоловічих утеплених курток. Ціни встановлено в межах державних розцінок, що на 200—400 відсотків нижчі від ринкових.

На знімку: швачка Тетяна Якубенко раніше працювала на фабриці індпошиття, де її заробіток рідко сягав 100 карбованців. У «Першій ластівці» вона планує одержувати до 400 карбованців.

Фото Бориса ДЕМБИЦЬКОГО. (Укрінформ).

Ринкові студії

Володимир ПИЛИПЧУК

ПРАЦЯ ЯК ТОВАР

У ринковій економіці, у зв'язку з ймовірним безробіттям (ймовірним — бо резерви для недопущення його в нас на перших порах високі), держава має бути до цього підготовленою як організаційно, так і економічно. І, звичайно, законодавчо. Через це мають бути створені структури, які нестимуть відповідальність за забезпечення існування тих, хто з будь-яких причин втратив роботу. Підприємства, що масово звільняють працівників, повинні вносити до бюджету кошти, що дорівнюють вартості організації певної кількості робочих місць. Сьогодні ж робоче місце коштує приблизно 15 тисяч карбованців.

Одним з істотних елементів ринкової інфраструктури є трудові біржі, або біржі праці. Явище безробіття обов'язкове не тільки в ринковій економіці, а й у нашій. Проте на сьогодні наші безробітні є незахищеними. Ані держава, ані підприємці не відповідають за них. Не маючи засобів для прожиття, безробітні нерідко вчиняють кримінальні злочини.

В СРСР існує безробіття в різних формах. Як абсолютне, так і відносне. Абсолютне безробіття — це коли працездатних в суспільстві більше, ніж робочих місць.

Абсолютно безробітних десь близько двох мільйонів. Відносне ж безробіття існує в таких видах: територіальне, коли в одних районах брак робочої сили, в той час як в інших — надлишок; професійне — коли людина працює не за фахом; кваліфікаційне — коли людина працює на роботах, що потребують набагато нижчої кваліфікації; функціональне — коли людина, працюючи, не виконує своїх функцій, а є лише «присутньою» на роботі.

В умовах тотального дефіциту товарів на ринку абсолютне безробіття для тих, хто за верстатом, практично неможливе до моменту надвиробництва товарів. Безробіття, або перекваліфікація, загрожує лише армії керівних працівників у роздутих надструктурах: трестах, виробничих і промислових об'єднаннях, державних концернах, главках, комітетах, міністерствах тощо.

Тож ми маємо вивчати практику безробіття в капіталістичному світі, в умовах бірж праці.

По-перше, безробітний одержує допомогу по безробіттю в розмірі від 40 до 60 відсотків заробітку за останнім місцем робти. Наприклад, висококваліфікований працівник у сталеплавильній промисловості США одержує 30 тисяч доларів на рік. Коли він стає безробітним, то має право на допомогу в розмірі 12—18 тисяч доларів на рік або приблизно 1,5 тисячі доларів на місяць. Це набагато більше, ніж у нас заробляє працюючий. Через те й не тікають безробітні з капіталістичних країн до нас.

По-друге, якщо закінчується термін виплати допомоги і робітник чи службовець не погодився на умови роботи, які йому пропонували, або не хоче перекваліфіковуватись і комісія визнала, що у своїх вимогах правий безробітний, йому продовжують виплату допомоги.

По-третє, якщо комісія визнала, що безробітний повинен був погодитись на запропоновані йому умови і влаштуватися на роботу або перекваліфікуватися, але безпідставно відмовився, йому припиняють платити, але організовують безплатно обіди й житло, щоб він не став на злочинний шлях, не йшов красти чи вбивати.

(Продовження. Початок у №№ 87, 88, 91, 93, 99).

МАРКЕТИНГ

Важливою складовою ринкової інфраструктури є система маркетингу. Це система консультаційних, дослідницьких фірм, які вивчають кон'юнктуру ринку і визначають попит на ту чи іншу продукцію, її обсяги, споживчі якості, ціну. Ці фірми займаються й організацією збуту продукції як у своїй країні, так і за рубежем, укладенням договорів між виробниками товару та споживачами.

Система маркетингу має також прогнозувати ринок, здійснювати аналітичні дослідження, визначати можливості конкуренції для тієї чи іншої продукції в тих чи інших районах.

На жаль, сьогодні наші виробники не мають такої інформації, внаслідок чого зазнають великих збитків. Не знаючи кон'юнктури світового ринку і кидаючись в його обійми, вони часто бувають покараними: купляють за явно завищеними цінами застарілу техніку й технологію, продають свої вироби надто дешево, в той час як деяких товарів, що вони виробляють, у світі або взагалі ще немає, або ціна на аналогічну продукцію на світовому ринку набагато вища... В останньому разі підприємства бувають покарані двократно: не одержують належної винагороди і сплачують штрафи за те, що продають товар за демпінговими (штучно заниженими) цінами.

Маркетингові фірми займаються питаннями реклами, сервісного обслуговування техніки, вивчають динаміку цін, собівартості продукції, її патентоспроможність. Наші підприємці часто продають продукцію, що була вже запатентована іншими, або взагалі не запатентована, внаслідок чого пріоритет лишається за тими спритними західними фірмами, що встигають запатентувати наші винаходи раніше.

Дуже важлива галузь діяльності служб маркетингу — складання реєстру підприємств і підприємців, їх платіжної спроможності, фінансового стану, конкурентоспроможності продукції, міжнародних угод, тарифів, умов, заборон тощо.

Усі ці послуги та інформація фірмами, що спеціалізуються на маркетингу, продаються зацікавленим юридичним та фізичним особам. Тобто маркетинг — це посередництво, це складова ринку послуг.

Експрес-новини

Нові керівники Ефіопії, лідери Революційно-демократичного фронту, протягом наступних двох днів планують повернутися з Лондона на батьківщину. За домовленістю між повстанцями РДФ керуватиме країною до того часу, поки не буде створений перехідний уряд. Протягом місяця нове керівництво повинне скликати конференцію з участю представників усіх районів Ефіопії для формування уряду. Вибори майбутньої Народної Асамблеї (вищого законодавчого органу) відбудуться під наглядом міжнародних спостерігачів.

* * *

Як повідомив представник Білого дому Фіцуотер, президент США Буш виступить з новою ініціативою, яка стосується заборони розповсюдження зброї масового знищення. У цій ініціативі не йтиметься про різке скорочення звичайних озброєнь, про що дуже шкодують антивоєнні організації.

* * *

Міністри оборони країн НАТО завершили дводенну нараду, на якій вони прийняли рішення сформувати багатонаціональні сили швидкого реагування. Цей корпус налічуватиме 50—70 тисяч військовослужбовців і у випадку кризи розташовуватиметься на території країн НАТО. Рішення про створення таких сил є частиною нової стратегії цього військового блоку.

* * *

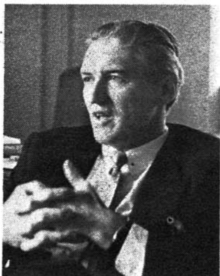
Відбулися вибори нового лідера Індійського Національного Конгресу (результати ще не відомі). Інформаційні агентства претендентом на цей пост найчастіше називають прізвище колишнього міністра закордонних справ Індії Нарасімха Рао.

* * *

Вчора розпочалася франконімецька зустріч на найвищому рівні. Сторони обговорюють ситуацію, яка склалася в Європі та СРСР. За словами представника президента Франції, Міттеран не заперечуватиме проти участі радянського президента на зустрічі «великої сімки», якщо з цим погодяться керівники інших шести країн.

«АМЕРИКА ВИВЧАЄ УКРАЇНУ»

У дипломатичних колах

Приступив до роботи Генеральний консул Сполучених Штатів Америки у Києві Джон ГУНДЕРСЕН. Своє перше інтерв'ю він дав кореспондентові «Голосу України».

Голос України.

Your paper and everyone in Ukraine has made me and the U.S. Consulate feel very much at home. I look forward to many years of a fruitful and close relationship. We hope to be the Голос Америка in Ukraine.

Jon Gundersen

Ваша газета і народ України дали мені та Генеральному консульству США можливість почувати себе, як удома. Я бачу в майбутньому наші відносини плідними і дружніми. Ми сподіваємось, що станемо Голосом Америки на Україні.

Джон ГУНДЕРСЕН.

— Пане Генеральний консул, ми вдячні за те, що ви знайшли час прийняти нас у своїй резиденції і відповісти на запитання «Голосу України». Отже, перше з них: історія створення у Києві Генерального консульства США — досить тривала. Причому, згадую, ще у доперебудовні часи деякі органи преси підозрювали американських дипломатів у Києві в їхньому співробітництві... з ЦРУ. Справа у тім, що ваші колеги тоді приймали для бесід місцевих дисидентів, а це аж ніяк не подобалося певним колам. Як ви оцінюєте минувшину і сьогодення історії Генерального консульства?

— Як ви знаєте, наше консульство мало відкритися ще п'ятнадцять-шістнадцять років тому. Тоді було підписано відповідну угоду — з американської сторони президентом Ніксоном. Так що історія — справді досить тривала. Цьому було кілька причин, зокрема відомі події в Афганістані, складності у відносинах між нашими країнами, історія з південнокорейським пасажирським літаком, згодом — Чорнобиль. Той факт, що консульство врешті-решт відкрилося, свідчить про поліпшення наших відносин, зокрема з Україною. Що ж до звинувачень у зв'язках з ЦРУ, то можу вас запевнити — у нас немає ніяких секретів від будь-кого. Ми відкриті для всіх: як організацій, так і приватних осіб.

— Чим керувалися власті США, прагнучи відкрити Генеральне консульство у Києві?

— Ми прагнемо розвивати американсько - українські зв'язки у галузях економіки, культури, освіти. Плюс, і це дуже важливо, ми хочемо усвідомити ситуацію на Україні не «підпільно», або через Москву, а на власні очі.

— Які основні функції закладено у стратегію діяльності Генерального консульства?

— Ми (а згодом кількість моїх колег зросте до сімох) займатимемося консульськими справами, матимемо сектори інформації, культури, економіки. Поки що у нас є певні труднощі щодо приміщення.

— Мабуть, одним з напрямів вашої роботи буде саме сфера американсько-українських відносин. Чи не викличе вона побоювань у можливій напруженості у відносинах США з Москвою? Чи зацікавлена ваша країна у суверенній Україні?

— Звичайно, ми маємо сталі відносини з СРСР і з великою повагою ставимося до центрального уряду. В той же час ми усвідомлюємо важливість і необхідність встановлення більш тісних контактів з республіками. Ми бачимо проблеми України, процеси, які тут відбуваються. Що стосується суверенітету, то рішення має приймати сам народ, він має зробити власний вибір. Відносини між Москвою і Києвом, так само, як і між республіками, — це ваша внутрішня справа. Ми переконані, що всі проблеми будуть вирішені мирним і плідним шляхом.

— Чи можлива безпосередня допомога Україні з боку Сполучених Штатів?

— Перш за все наша країна хотіла б, щоб у вашій економіці тривали й розширювалися економічні реформи і почався її розвиток. Тоді, я вважаю, стануть можливими широкі американські капіталовкладення. Звичайно, мають бути прийняті відповідні правові акти про інвестиції і прибутки. Щойно в Києві побувала президентська комісія, очолювана спеціалістом з сільського господарства містером Краудером. Він доповість президентові Дж. Бушу про побачену ним ситуацію в аграрній галузі Союзу в цілому та України зокрема. Передбачаємо розвиток співробітництва у цій сфері, але, звичайно, її форми визначатиме (з нашого боку) президент США. Це стосується як Союзу у цілому, так і республік. Головна наша мета — щоб співробітництво «дійшло» безпосередньо до людей.

Що ж до конкретних програм, то тут можна згадати допомогу дітям Чорнобиля, інші заходи, які вже мали місце.

До речі, хочу сказати добре слово про українську діаспору у США. Вона прагне до співробітництва з вашою республікою і вже здійснила кілька програм у галузі медицини, освіти тощо. Дедалі більше її представників відвідують Україну.

— Будь ласка, скажіть кілька слів про себе.

— Народився у 1945 році, батько — норвежець, мати — полька. Отримав ступені бакалавра з міжнародних питань в університеті Дж. Вашингтона і магістра (з відзнакою) з радянології у Станфордському університеті. Плавав моряком торговельного флоту, був барменом, інструктором по боротьбі проти повітряного тероризму. Служив в армії, пройшов через В'єтнам. Згодом — робота у держдепартаменті, дипломатичні посади у Норвегії, СРСР, Швеції. Займався проблемами роззброєння. Знаю кілька мов, нині вивчаю українську. Хобі — архітектура та спорт (теніс, лижі, біг).

— Яке запитання ми не встигли вам поставити?

— Як Сполучені Штати бачать майбутнє своїх відносин з Україною? Ми, дипломати, як і журналісти, дивитимемося на вашу республіку неупередженим оком. Раніше це вдавалося робити тільки «через Москву». А сьогодні ми бачимо багато проблем, зокрема, в зв'язку з вашою системою розподілу через центр. Ця система складалася протягом життя багатьох поколінь. Проте вона виключала персональну відповідальність. Тепер ця відповідальність має бути.

— Дякуємо за бесіду.

Інтерв'ю провів Володимир САВЦОВ, редактор міжнародного відділу «Голосу України».

Інформ-шоу

КУПУЮЧИ ТОВАРИ, ТУРБУЙСЯ ПРО ПРИРОДУ

Останнім часом американців все більше турбують питання охорони навколишнього середовища. Тому, навіть заходячи до супермаркету, вони прагнуть купувати нешкідливі для себе і всього живого товари. А промислові компанії, за законами ринку, намагаються якомога швидше задовольняти нові потреби покупців. От і з'являються в магазинах плакати і наклейки з написами типу «Заради кращого завтра», «Пам'ятай про природу!» А поруч, на полицях пральні порошки, що повністю розчиняються і не залишають шкідливих відходів, фарби та акумулятори без ртуті, лампи, які витрачають менше енергії, пластикові пакети, що повністю піддаються переробці, тощо. Навіть фірми, які розсилають лише каталоги екологічно нешкідливих товарів, мають мільйонні прибутки.

Але поки ще не існує однакових федеральних правил щодо подібних товарів. Тому деякі бізнесмени, які сприймають «екологічну чистоту» посвоєму, використовують лише нові етикетки, не змінюючи технологію виробництва. Проте солідні компанії дорожать своєю репутацією і звертаються до федерального уряду із закликом встановити екологічні стандарти. А поки триває їх обговорення, місцеві і федеральні комісії розслідують справи про звинувачення деяких фірм у неправдивій рекламі своєї продукції.

Отже, як свідчить досвід розвинутих країн, мало хто хоче жити, маючи забиті товарами полиці, але в отруєному середовищі.

ПРОФЕСІЯ — ЖЕБРАК

Жебрацтво традиційно є органічною частиною життя пакистанських міст. Однак далеко не всі, хто іменем Аллаха просить милостиню, є справжніми жебраками, які не мають грошей на шматок хліба. Як правило, найбільш жалюгідні та настійливі з них є професіоналами, що навчалися в спеціальних «школах». Вони збиті в групи, мають своїх ватажків і постійні райони «роботи».

Підготовка жебрака-професіонала є справою ризикованою, яка потребує коштів та часу. Вона починається з викрадення хлопчика чи дівчинки, яких потім перевозять до одного з «центрів підготовки», розташованих у малолюдних районах Пакистану. Там дітей піддають психологічній обробці, яка супроводжується залякуванням і побоями. Деяких з них спеціально осліплюють або калічать. «Випускників» центру продають босам жебрацьких ватаг.

Цікаво, що кмітливий жебрак може заробляти немалі гроші. За словами одного з керівників жебрацької общини в Карачі, щоденні подаяння, особисто в дні релігійних свят, іноді досягають 300 рупій (близько 15 доларів США), що в кілька разів більше середнього денного заробітка робочого або селянина.

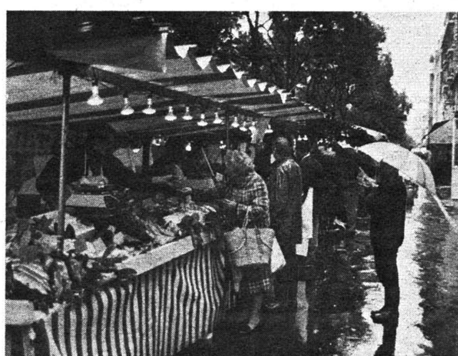
Той факт, що серед жебраків багато професіоналів, ні для кого не секрет у країні. Однак пакистанці щиро роздають милостиню. Одні вважають її обов'язком усіх правовірних. Другі кажуть, що на місці людини з протягнутою рукою в будь-який час може опинитися і той, хто подає.

ПІКНІК ЗІ СМАЖЕНОЮ ЖИРАФОЮ

Нещодавно Клуб африканерів міста Ліхтенбурга (ПАР) влаштував надзвичайний захід. Одного сонячного дня він запросив тисячу бажаючих на пікнік із цілком засмаженою жирафою. Щоб її приготувати, довелося замовити чотири грузовики дров, 70 літрів соусу і дуже міцний шестиметровий рожен.

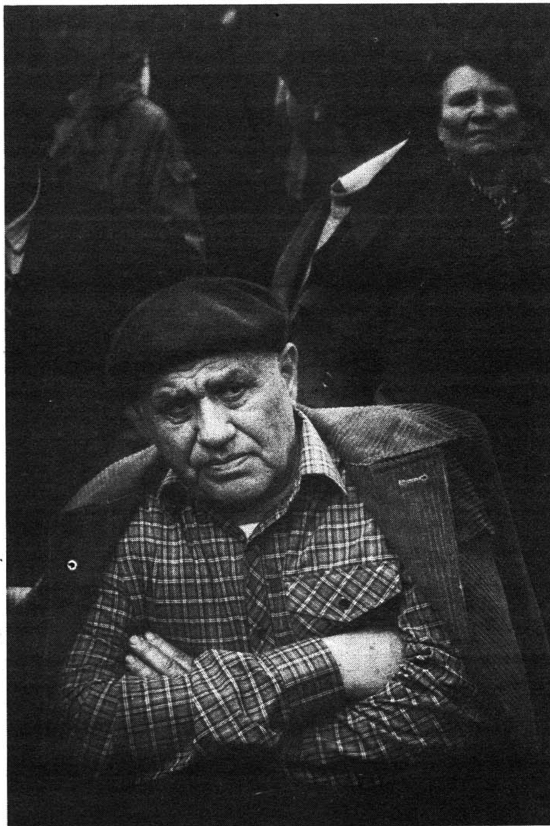
Але найцікавіше в тому, що клубу вдалося не посваритися з численними і дуже впливовими в ПАР організаціями, які виступають на захист диких тварин. Ліцензія на відстріл десятирічної жирафи була одержана з додержанням усіх необхідних формальностей. А щодо смакових вражень, то учасники пікніка дійшли єдиного висновку: «Жирафятина — те ж саме, що й яловичина».

Фотоінформація

В таких паризьких пересувних кіосках вантажниками-поденниками влаштовуються «заробітчани» з країн Східної Європи.

ФАРВАТЕР ІСТИНИ

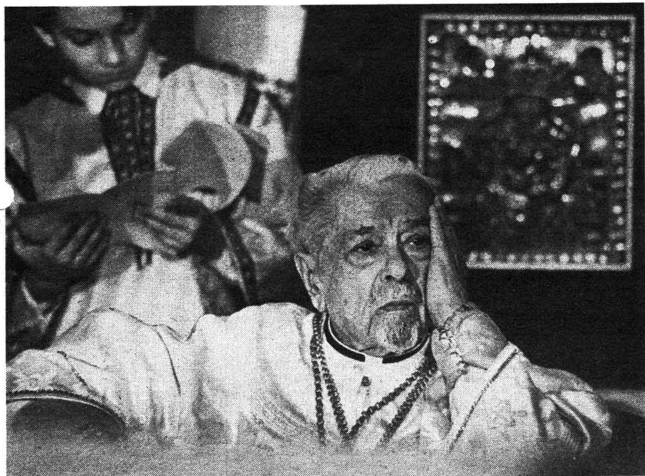
(Закінчення. Початок на 1-й сторінці).

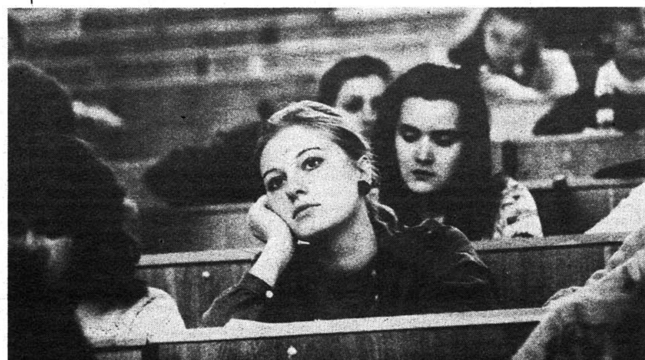
Схоже, що досі ми не відвикли від істини в уніформі.

Тому вміння думати і задумуватись— цінна річ.

Тим більше, що серед сотень дорожніх знаків немає знаку «Думай!», а серед тисяч професій — якоїсь такої спеціальної професії. Тут — кожному своє, і старому патріархові, й безтурботному студентові, і взагалі — кожному з нас.

Фото Олександра КЛИМЕНКА, Богдана ПРИЙМАКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА, Михайла САЧКА.

Юрій **СЛИВКА**
Олександр **ЗАЙЦЕВ**

ІСТОРІЯ КПЗУ: СПРОБА НОВОГО ОСМИСЛЕННЯ

КУЗЬМА Роман Васильович, псевд. Турянський, Лазаркевич, Задернівський, Комар, К-р. У період існування Галицької СРР був членом Золочівського повітового ревкому. З 1924 р. — в апараті ЦК КПЗУ. В 1925 — 1928 рр. — член Політбюро ЦК КПЗУ, один з засновників газети «Світло», редактор журналу «Культура». 18 лютого 1928 р. внаслідок адміністративно-організаційного тиску Кагановича виключений з партії. Переїхав в Радянський Союз. 1933 року був безпідставно арештований і засуджений.

ПОЛУБ'ЯК Антон Петрович. Член КПЗУ з 1928 року. За участь у комуністичному і революційному русі одинадцять разів заарештовувався, відбував ув'язнення в тюрмах. Член «Народної гвардії ім. І. Франка». 9 лютого 1944 року заарештований гестапо й засуджений до страти.

ВАСЮТА Степан Адамович. Був секретарем Уховецького райкому КСМЗУ. Загинув від рук пацифікаторів, які тоді ж — у ніч на 21 липня 1934 р. — по-звірячому розправились з його батьком.

ГОРДІЮК Домна Андріївна. Член КСМЗУ. Брала активну участь у підготовці та проведенні Колківської першотравневої демонстрації (1935). Загинула під час розстрілу демонстрації поліцією.

Опинившись перед загрозою конфлікту з Комінтерном, ЦК КПЗУ зробив заяву, в якій засуджував «націоналістичний ухил» Шумського і виступ Максимовича. Керівництво КПЗУ пішло на всі можливі і неможливі компроміси, визнало фактично всі звинувачення на свою адресу, в тому числі й такі, у безпідставності яких воно не сумнівалося, сподіваючись, що на цьому закінчаться їхні біди і можна буде нормально працювати. Але диригентам цькування керівництва КПЗУ потрібні були не каяття, а розправа, під час якої малося на меті продемонструвати «тверду» позицію: нікому не дозволено мати свою точку зору на ті чи інші речі.

Деструктивну діяльність у КПЗУ розгорнули представники меншості ЦК Н. Шапіро (Сухий) і П. Мінц (Олександр). Вони почали надсилати в Політбюро ЦК КП(б)У і особисто Кагановичу доноси на керівництво КПЗУ. Так, у одному з листів Шапіро і Мінц повідомляли: «Член секретаріату ЦК КПЗУ Гаузнер (І. Калятинський) говорив: «Що то за українізація, як президент України Петровський не вміє по-українськи? А національна політика КП(б)У така сама, що за царату... Уклону не було і немає, а просто посварився жид Каганович з українцем Шумським, то українцеві мусили приписати уклон».

На підставі подібних доносів робилися далекосяжні висновки. Член Президії ВККІ Д. Мануїльський писав Кагановичу: «Те, що я чув на Пленумі КПП та від Олександра і Сухого, справляє на мене враження, що група Васильківа — зграя, яка тероризує партію кримінальними методами. Якщо лише одна десята того, що я чув від Генріховського або нейтрального Пурмана, правда, то Васильківа треба було б негайно арештувати як кримінального злодія». І далі: «Якщо не будуть вжиті негайні заходи, то ніяк не виключено... що у випадку війни частина нашої партії в Західній Україні піде з Пілсудським...» Слідом за Мануїльським і Кагановичем на засіданні Політбюро ЦК КП(б)У 25 листопада 1927 року заявив: «Будьмо відвертими. Адже на випадок війни ми повинні знати, на чиїй стороні Комуністична партія Західної України». Після цього очолюване Кагановичем Політбюро розпочало розгром КПЗУ.

Становище погіршилося ще й через те, що внаслідок боротьби між колишніми «сельсоюзниками» і «воленародівцями» розкол охопив і Сельроб. У вересні 1927 року «воленародівці» К. Вальницький, М. Заяць і К. Пелехатий вийшли з ЦК Сельробу і оголосили про створення Сельробу-лівиці. Л. Каганович вину за розкол у Сельробі поклав на «групу Васильківа-Турянського» в ЦК КПЗУ.

Завдяки наближеності до Сталіна Каганович мав певний вплив і на керівництво Комінтерну. Його прохання, як правило, виконувалися. Так було і в грудні 1927 року, коли на вимогу Політбюро ЦК КП(б)У Виконком Комінтерну створив для розгляду питання КПЗУ Українську комісію на чолі з Д. Мануїльським. 24 грудня 1927 року Політсекретаріат ВККІ ухвалив резолюцію, яка стверджувала, що КПЗУ протиставляє себе лінії Комінтерну. Головну вину за це поклали на Васильківа і Турянського.

Криза досягла кульмінації під час VIII конференції КПЗУ (Гданськ, січень 1928 р.). Конференція підтримала позицію більшості ЦК КПЗУ і відкрито виступила проти «керівничої групи Кагановича». У листі ЦК КПЗУ до Виконкому Комінтерну говорилося, що «виступи Шумського... згідні з ленінською лінією в національному питанні і захист цих поглядів не може розглядатися як протиставлення лінії КП(б)У і Комінтерну». Меншість ЦК зібрала в Гданську свою нараду, яка згодом конституювалася як IX Пленум ЦК КПЗУ. Таким чином розкол став фактом.

18 лютого 1928 року Виконком Комінтерну прийняв постанову про виключення з партії і Комінтерну Васильківа. Турянського та інших за те, ніби вони здійснили розкол і створили «самостійну партію», сформували політичну платформу, яка зробила з них «знаряддя польського фашизму». У зверненні Виконкому Комінтерну до всіх парторганізацій КПЗУ і всіх членів партії відзначалося, що більшість ЦК об'єктивно стала на шлях зради революційного і комуністичного руху, перетворилась в «антикомінтернівську, по суті протирадянську групу». З цього часу і до кінця 1928 року на Західній Україні існували дві комуністичні партії — КПЗУ-більшість («васильківці») і КПЗУ-меншість, яка користувалася підтримкою Комінтерну.

Розкол у КПЗУ і Сельробі позначився і на парламентських виборах у березні 1928 року. Представники КПЗУ-більшості тричі пропонували ЦК КПП і ЦК КПЗУ-меншості об'єднатися для спільної передвиборної боротьби, але ці пропозиції залишилися без відповіді. Замість єдиного комуністичного списку було виставлено аж чотири: № 13 «Робітничо-селянська єдність» (КПП і КПЗУ-меншість), № 36 «Робітничо-селянська єдність-лівиця» (КПЗУ-більшість), № 8 «Сельроб» і № 19 «Сельроб-лівиця».

Підсумки виборів показали, що комуністи зберігають досить сильні позиції серед мас. За Сельроб-правицю було подано 217 тисяч голосів, за Сельроб-лівицю — 160 тисяч (разом з анульованими голосами). Сельроб найбільшого успіху добився на Волині, де залишив позаду всі інші українські партії. Сельроб-лівиця випередив «правицю» в Галичині, але значно поступався тут УНДО і Українській соціалістичній радикальній партії. Сельроб здобув 4 мандати до сейму і 1 до сенату, 2 депутати увійшли до сейму від Сельробу-лівиці. Але й на арені сейму протистояння двох фракцій продовжувалось аж до 1930 року.

Без сумніву, розкол зменшив шанси революційної лівиці. Нерідко списки Сельробу і Сельробу-лівиці разом збирали більше голосів, ніж необхідно було для одержання мандата, але голоси ділилися між двома списками і жоден сельробівський кандидат не проходив. Великої шкоди обом фракціям завдала і «полеміка» в пресі, яка перетворилася у взаємне поливання брудом. Загалом вибори показали, що, незважаючи на незаперечні успіхи комуністів, більшість українських виборців підтримувала некомуністичні українські партії, насамперед, УНДО, яке здобуло майже 600 тис. голосів.

Виключення з Комінтерну «групи Васильківа-Турянського» викликало нову хвилю атак на більшість КПЗУ і в радянській пресі. Тільки в перших номерах журналу «Більшовик України» за 1928 рік були опубліковані статті з недвозначними заголовками: «В багні націоналізму», «Проти зрадників! Проти розбивачів! (До розколу КПЗУ)», «До коріння націоналізму та опортунізму в КПЗУ» та багато інших. «Зрадники Васильків-Турянський,— писав працівник ЦК КП(б)У Андрій Хвиля у квітні 1928 року в цьому ж журналі,— згниють у багні українського націоналізму і залишаться в історії революційної боротьби Західної України темною, ганебною і брудною плямою». (Жорстока іронія долі: через декілька років і сам А. Хвиля став «зрадником» і «націоналістом»).

КПЗУ-більшість вирішила прийняти нерівний бій з керівництвом ВКП(б) і Комінтерну. У статті «За правильний ленінський шлях нашої боротьби», вміщеній у журналі «Наша правда», Васильків ще раз обгрунтував позицію більшості КПЗУ щодо «шумськізму». «Практика керівничої групи КП(б)У на Україні, так і супроти КПЗУ,— писав він,— переконала нас... що боротьба проти Шумського це боротьба не проти особи, а проти цілого напрямку в КП(б)У, напрямку, який обстоює це, щоб від резолюцій в справі національної політики перейти до діла, щоб справедливо їх реалізувати... Збудувати соціалізм можна лиш пішовши фактично і сміло на шляхах будівництва Української соціалістичної держави, сфедерованої з другими рівноправними державами в СРСР».

20 квітня 1928 року Турянський в «Листі з Польщі», надісланому в редакцію німецької газети «Ді фане дес комунізмус», писав, що постанова ВККІ від 18 лютого 1928 року «свідомо затушовує фактичне становище в КПЗУ, а замість того поширює недопустиму демагогію і наклепи, тавруючи керівництво КПЗУ, більшість якого в теперішній час перебуває в тюрмах польського фашизму, «зрадою», «соціал-угодовством» й іншими назвами, якими так багата сталінська здатність і його тактика». Проаналізувавши політику Сталіна, його роль у діяльності Комінтерну, автор листа дійшов висновку, що «сталінська політика взагалі і у національному питанні зокрема не здатна вести пролетаріат до великих боїв міжнародної пролетарської революції. Навпаки, вона здатна тільки розбити комуністичні кадри».

Цей документ показує, що керівники КПЗУ добре усвідомлювали, хто стоїть за спиною Кагановича, розуміли диктаторську роль Сталіна. Вони одними з перших у комуністичному русі, слідом за троцькістсько-зінов'євською опозицією в СРСР, відкрито виступили проти сталінської політики. Але подібно до Зінов'єва, Каменева, Троцького, Бухаріна та інших опозиціонерів вони вважали джерелом зла особисто Сталіна, не розуміючи, що сама логіка розвитку більшовизму неминуче вела до тоталітарної системи.

У червні-липні 1928 року у Харкові відбувся III з'їзд КПЗУ. В радянській історіографії не раз висловлювалася думка, що з'їзд, мовляв, подолав внутріпартійну кризу. Насправді III з'їзд, який представляв лише близько 600 членів КПЗУ — все, що лишилося від розгромленої партії, лише поглибив розкол. Він схвалив рішення про виключення Васильківа і Турянського з партії, підтвердив їх характеристик як зрадників комуністичного руху, агентів українського націоналізму, польського фашизму. З'їзд обрав новий ЦК КПЗУ на чолі з Мироном Заячківським (Косарем). (Членом ЦК залишився і Натан Шапіро, один із ініціаторів розколу. Він і тепер не припинив своїх провокацій. Наприкінці 1929 року Шапіро виступив з різкою критикою ЦК КПЗУ і ЦК КПП, а також окремих діячів ЦК КП(б)У, звинувачуючи їх у потуранні націоналізму і опортунізму. У 1930 році ЦК КПЗУ виключив його з партії за фракційну боротьбу. Шапіро повернувся до ЦК КПЗУ після 1933 року, коли керівництво партії знову було розгромлене).

Незабаром під тиском Комінтерну КПЗУ-більшість і Сельроб стали поступово р[illegible]валюватись. У травні 192[illegible] року холмська організація Сельробу під проводом С. Маківки виступила за приєднання до Сельробу-єдності, підтримуваного Комінтерном. У червні 1928 року до Сельробу-єдності перейшов відомий діяч КПЗУ О. Букшований, мобілізувавши проти «васильківців» рідне Покуття. В цих умовах IX конференція КПЗУ-більшості (жовтень 1928 р.) прийняла рішення про саморозпуск. Схвалена нею відозва стверджувала, що конференція «не може вважати, що консолідація комуністичного руху на Західній Україні є осягнена в той час, коли більшість старих кадрів КПЗУ поза цілістю комуністичного руху в Польщі та поза рам'ями Комінтерну. Беручи цей факт під увагу і також те, що Комінтерн визнав за єдину свою партію новоторену на Західній Україні КПЗУ-меншість, що на терені країни не може бути... двох поборюючих себе комуністичних партій, IX конференція КПЗУ розв'язує КПЗУ-більшість як окрему партію та закликає всі організації і всіх членів КПЗУ-більшості вступити до лав визнаної Комінтерном КПЗУ-меншості та об'єднати всі свої сили в КПЗУ... за диктатуру пролетаріату в Польщі, за приєднання Західної України до Радянської України, за оборону СРСР і УРСР, проти імперіалістичних затій».

(Закінчення. Початок див. у №№ 90 за 13 травня, 97 за 22 травня, 102 за 29 травня).

Віктор ТЕРЕН

Віктор Терен — поет і прозаїк, автор багатьох книг, зокрема «Подих степу», «Тривога і обов'язок», «У прихистку долонь», «Костюмчик до осені»... Лауреат Республіканської літературної премії імені В. Сосюри.

Один з ініціаторів створення Народного руху України, співавтор його першої Програми і Статуту.

Є ЩЕ КУДИ ПОВЕРТАТИСЬ...

ВОЛЯ

ми її зашивали в підкладку
ховали в шухлядах
ламали як хліб
виглядали по обснованих павутинням кутках
ікони дивились на нас як на безнадійно хворих
коли ми забували про неї
ми переконувались що вона є
коли її викручували з рук
запихали в пазухи монументів
затуляли портретами
воля
на затоптанім снігу Переяслава
під каменем на безіменних могилах
в телефоннім щоденнім шипінні
на лацкані під прапорцем
беззахисна наче ластівка і солодка наче жіноча згода
прохолодна ніби ранковий туман
глибока як виораний город
весела
як вікна що робив мій батько
тепла як хрестик в дитини на ниточці
одна-однісінька одніша навіть за тебе
коли серед ночі загрюкають в двері

АБЕТКА

(Розповідь гуцула)

...нагнали машин у село
покидали нас гейби лантя вкинули в поїзд
гибіли в таборі в загороді а ще наказали
говорити тільки російською —
всяк мусив знати
що ми там шепчемось
най і по-їхньому
та східняки були —
ті наломились швидше
а ми і мовчали й старались
а таки проскакували заборонені слова —
маржина бусол трембіта вівчарик
тих вівчариків полювали гейби лисиць
бувало пан у погонах і геть байдужий
а сам наструнює вуха а сам висліджує як говоримо
і таки вловить щось підозріле
згодом привчились а й нині
оце як скажу нанашко або там вуйко — то аж здригнуся
видиш —
рубці пошрамована спина два переломи
тут вся українська абетка

ТАРАСОВА ШАПКА

Ой позичимо в Тараса смушеву шапку
та й підемо з нею по світу по добрих людях
може нам і накидають —
хто слово хто казку
хто бубликів в'язку
хто пана в жупані
хто музики череп'яні
хто дірку для сміху
хто сибірського снігу
хто на пам'ять пісочку
хто нитку на сорочку —
висиплемо перед собою та й почнем гратися,
жінки з чоловіками діти з бабами
верби з тополями Дніпро з криницями
хати з лелеками будем співати радіти
а тоді спохопимось —
а де ж наші діти?
наші діти чорнобильські кози пасуть
а ті кози в пана Бога траву скубуть
а їх бозя лозинкою та всё дітей лає
що на кози не дивляться а в латки гуляють
наші діти в тридцять третім все не найдяться
геть об'їли кропиву а хай би їм трясця
поїхали ящірки у суд позивати
як немає кропиви де їм переспати
наші діти-козаченьки так було поб'ються
що й донині який прапор все не розберуться
одні кажуть жовто-синій інші малиновий
треті кажуть — а что дадут! И будьте здоровы
наша чайка запорізька туркоче як квочка
Москва таки прив'язала її до кілочка
жменька проса перед нею водички налито
встане трохи погребеться та й знову на сито
тече вода з Чорнобиля та попід горою
хлюпочуться качаточка попід осокою
там Іванко там Яринка там крутько Остапко
що висипле нашим дітям Тарасова шапка?

ШИРОТА ВИБОРУ

«сім раз відміряй а раз відріж» — ми стільки й міряли
по-варшавському, по-московському, по-турецькому,
по ярмарковому
по-п'яному
та ще хто-зна по-якому
от і відрізалося —
модрина від ковили море од полонини бук од пшениці
струна од вітру
дивляться не впізнають
бусол — лелеку порожня тайстра — порожню торбу
вікно — вікно село — свою хату хата — село
а зшивали докупи циганською голкою
того ми і досі як ті цигани
то з простягненою рукою то з танцями та піснями
з чорнобильськими дітьми
гарні чорнобриві очей не відведеш
торгуємося —
купіть для екзотики —
ось воля в дуплі степ на копиті в коня
правда на хвості у сороки
і коли б не зникли так само раптово наче цигани
що невідомо звідки з'являються і невідомо куди ідуть

МІЧЕНІ АТОМИ

Народжуються, народжуються малюки
незрячі,
з хворим серцем,
пальчиками, що зрослися.
За чорнобильські хмари,
за українську нашу слухняність —
сплачують, сплачують —
зеленими кониками, яких ніколи не зловлять,
ортопедичним взуттям, якого не зносять довіку,
своїм безневинним соромом,
нелюбов'ю помріять,
безпам'ятством.
Мічені атоми, мічені діти,
не хочуть стукати
в сонячну шибочку нашого — не їхнього — світу,
і зупиняють нас
долоньками — скрученими листочками,
сонним диханням дружин,
німими словами.

ТЕЧЕ ВОДА...

Небо ласкаво-наївне,
Море, пісок... а мені
Тужно за Україною,
Геть зупинилися дні.

Там не висячі тераси —
Все далина, далина...
Київ, Батурин, Черкаси —
Рідні, святі імена.

Пилом прибита люцерна,
І на відшибі села
З темними вікнами церква—
Сталіна пережила.

Бог в золотистій пороші
Дивиться мовчки на те,
Як на дівочій сорочці,
Мак наркотичний цвіте.

Ждали і ждатимуть в гості,
Хліба самі напечуть...
Можна в якомусь колгоспі
Щось українське почуть.

Там і надія, і радість,
Кухоль живої води...
Є ще куди повертатись...
Що, як не буде куди?

Київ.

СПОВІДЬ ПЕРЕД ЧАСОМ І НАРОДОМ

Цикл повістей Богдана Лепкого про гетьмана українського народу Івана Мазепу ще за життя автора викликав неоднозначні оцінки. І в цьому не було б нічого фатального, якби у такій сув'язі вони домінували й далі. Та в тім-то й річ, що за основу поцінування «Мазепи» взяли статтю критика В. Державіна на сторінках журналу «Критика». «Трилогія Б. Лепкого, — писав критик у дусі безапеляційного сталінсько-беріївського ярликування, — це суцільний історичний фальш, добірна колекція ундо-фашистських концепцій і ідейок, невдало замаскованих подобою об'єктивного історизму. З-за цього «історизму» визирає обличчя класового ворога — західноукраїнського фашиста, який на втіху собі, хоч уявно, в історичній давнині конструює те, що безсилий створити реально».

І хоч сам Державін у роки війни опинився в Німеччині, а згодом — у США, його вульгарні, вбивчі оцінки ще донедавна тяжіли не тільки над «Мазепою», а й над усією багатогранною творчістю українського письменника. Ще донедавна ми завчено, не вникаючи у суть складних історичних процесів, повторювали: «Мазепа — зрадник», «Лепкий — націоналіст».

Видається, нова доба українського відродження поволі скидає ідеологічну полуду з наших очей, і ці історичні постаті, як і багато інших, постають перед нами у всій своїй повноті й неоднозначності. І ось уже книгу вибраних оповідань Богдана Лепкого подарувало нам видавництво «Світ», і ось уже часопис «Дзвін» відкриває одну із сторінок «мазепинського» циклу незаслужено забутого письменника — друкує повість «Мотря».

І відразу ще одна добра мистецька звістка. Вперше за радянських часів герої циклу повістей «Мазепа» ожили на сцені Львівського обласного музично-драматичного театру імені Ю. Дрогобича. Інсценізацію історичних творів Б. Лепкого здійснили головний режисер театру Ярослав Бабій і тернопільський літератор Богдан Мельничук. Якщо коротко охарактеризувати нову роботу прикарпатців, то це насамперед сповідь перед народом і складним часом.

Сценічний образ Івана Мазепи з його прагненням вибороти для України волю і державну незалежність створив земляк автора історичного циклу повістей про гетьмана Адам Цибульський, котрий, як і Богдан Лепкий, родом з Чортківського району, що на Тернопільщині.

Роман ВАТРИЧ.
Дрогобич
Львівської області.

АТОМНИЙ МОНСТР ЛИШЕ ДРІМАЄ

У матеріалі, опублікованому в «Литературной газете» № 16 від 24 квітня цього року, народний депутат СРСР і УРСР Володимир Яворівський прирівняв за масштабами катастрофу в Чорнобилі до третьої світової війни. Але, виявляється, для нас це не межа, бо в тому ж Чорнобилі готується світова війна під номером чотири. Також за масштабами...

Тривожний сигнал про таку підготовку ми одержали дещо раніше, коли газета «Труд» 29 березня опублікувала статтю — заперечення провідних спеціалістів комплексної експедиції Інституту атомної енергії імені Курчатова К. Чечерова, С. Огородника, В. Попова, і наукового співробітника Ленінградського радієвого інституту імені Хлопіна Л. Плескачевського проти проекту бетонування аварійного четвертого енергоблоку (об'єкт «Укриття» або у просторіччі — «саркофаг»). Картина можливих наслідків такого кроку, змальована ними, воістину апокаліпсична.

Я зустрівся з тими, хто займається проблемами «саркофага» безпосередньо, і попросив, щоб ці спеціалісти оцінили даний проект із своєї, професіональної, точки зору.

Перший мій співрозмовник — генеральний директор ВО «Спецатом», Герой Соціалістичної Праці Ю. САМОЙЛЕНКО.

Що ж робити із «саркофагом»? Заливання його бетоном і перетворення на моноліт не гарантує, як вважають одні, від можливого накопичення ядерного палива й нової аварії. Інші категорично проти проектів, які передбачають розбирання «саркофага». Вони вважають, що радіоактивні уламки краще не ворушити. Чимало противників ідеї будівництва другого «саркофага». Сьогодні свою думку висловлюють лише два спеціалісти. Один з них активний прихильник «зеленої галявини». Другий вважає, що майбутнє «саркофага» не має права вирішувати будь-яке окреме відомство.

— Юрію Миколайовичу, ви завжди виступали активним прихильником розбирання об'єкта «Укриття» до «зеленої галявини», у вас були певні розробки, пропозиції. Нині, наскільки стало зрозуміло з публікації газети «Труд», у надрах Мінатоменергопрому прийнято рішення про заповнення «Укриття» бетоном, перетворення його на моноліт. Якої ви думки про це? Чи не змінилася ваша позиція?

— У нас, у ВО «Спецатом», створено проект з назвою «Розробка основних технологічних принципів розбирання об'єкта «Укриття» і четвертого блоку ЧАЕС». Там оцінені трудові і берозатрати, а також наведено технологію розбирання цієї споруди до «зеленої галявини».

— А що ви взагалі маєте на увазі під поняттям «зелена галявина»?

— Перше — це переведення паливомістких мас у підконтрольний стан. Це вже суперечить концепції залиття розвалу бетоном. Для того, щоб паливомісткі маси перевести у підконтрольний стан, треба розчистити блок до найнижчої позначки. І така можливість є. У своїй розробці ми показуємо це. Постає питання, куди подіти ці паливомісткі маси? Найкращий варіант — вивезти їх у контейнерах, які відповідають усім вимогам безпеки, і поховати у загальносоюзному могильнику. Але такий могильник — це, поперше, річ дорога, а, по-друге, при нашій сьогоднішній економічній і політичній ситуації створити його найближчими роками практично неможливо. Адже це зачепить інтереси населення інших республік, яке з великою настороженістю ставиться до всього, що зв'язано з радіоактивністю. Це — реальність, і її слід урахувати. А тому друга наша пропозиція полягає в тому, щоб на першому етапі організувати підконтрольне зберігання паливомістких мас там же, на блоці, нижче дев'ятої позначки, у барбатері, обсяг якого достатній, щоб організувати контейнерне зберігання. Це ж бо готовий могильник, система щільноміщних боксів, зона локалізації аварії.

Наступний етап, який ми пропонуємо після переведення паливомістких мас у підконтрольний стан, — це подумати, що робити з самим «саркофагом»? У північній його стіні залишаються високоактивні відходи. Крім цього, є ще й територія станції, де поховано радіоактивні відходи. Але сам «саркофаг» уже в принципі безпечний щодо радіації. Тому, якщо кошти є, можна розпочинати його розбирання, проводити сортування відходів, але вже низько- і середньоактивних. Поховати їх можна у зоні або, здійснивши їх концентрацію, контейнеризувати і заскладувати у тій же системі щільномісних боксів. У такому вигляді ми уявляємо на першому етапі «зелену галявину», тобто над поверхнею землі не буде ніяких споруд, а нижче — сховище радіоактивних відходів.

На другому етапі треба буде вирішити питання про загальносоюзний могильник, у який можна буде вивезти підконтрольні контейнери з радіоактивними відходами. Після цього «зелена галявина» стане вже остаточною. Кожний з етапів наближення до остаточної «зеленої галявини» сам по собі означає підвищення безпеки, причому, значне підвищення, яке сприятиме зняттю гострої напруженості навколо «саркофага». По-друге, ця робота покаже, що спеціалісти атомної енергетики аж ніяк не безсилі перед породженими ними ситуаціями, що вони можуть їх контролювати. І третє, виконавши таку роботу, ми освоїмо технологію виведення блоків АЕС з експлуатації і розбирання їх до «зеленої галявини». Наявний світовий і наш власний досвід дають можливість вважати, що з цим завданням ми справимося.

— Чому ж з такою наполегливістю протягується проект заливання бетоном розвалу четвертого енергоблоку?

— Я був присутнім у нашому міністерстві на науково-технічній раді, коли обговорювалися різні варіанти. Були серед них і такі: заливання розвалу бетоном, розбирання до «зеленої галявини» і спорудження другого «саркофага», який закрив би перший. У результаті дебатів народився такий варіант — розібрати об'єкт до «зеленої галявини», але з проміжним заливанням розвалу бетоном. Багатьом спеціалістам зрозуміло, що коли залити все, то виникне ситуація безконтрольності, тисячі кубометрів бетону затруднять розбирання колишнього 4-го енергоблоку. Крім цього ми ніколи не з'ясуємо справжніх причин атомної аварії. Це значить — сховати кінці у воду.

— Чи не здається вам, Юрію Миколайовичу, що проект заливання бетоном розвалу четвертого енергоблоку обраний передусім завдяки його уявній дешевизні?

— Ні. На цьому етапі розробки визначити, що дешевше — розбирання або заливання — неможливо. І уявлення про те, що варто лише прокласти бетонопровід і все буде залито без участі людей — це дилетантське уявлення. Кожний сектор, що має паливомістку масу, має бути досліджений. Там треба ставити опалубку і тільки після цього можна бетонувати.

— А досліджувати і ставити опалубку в найвищих радіаційних полях знову будуть, як і в 1986 році, живі люди? І труби бетонопроводів також будуть скеровувати у потрібне місце «біороботи»? Які ж будуть при таких роботах берозатрати?

— Так, механізмами опалубку не поставиш, доведеться направляти туди людей. Виходить, що це надто дорогий варіант. А ми пропонуємо технологію розбирання, коли берозатрати не перевищуватимуть 5 бер на рік на людину. Це норма для професіоналів. А якщо направити людей у зруйнований блок, то виникає гігантський ступінь невизначеності. Адже там є приміщення, в які після аварії так і не діставалися. Маю надію, що ніхто не дозволить робити безконтрольне заливання бетону. Адже бетон, який прилягатиме до паливомістких мас, буде руйнуватись, утворюватимуться порожнини, в які почне проникати вода. Отже, утворюватимуться розчинні сполуки урану, які можуть нагромаджуватися у порожнинах. І внаслідок цього можемо мати аварію, яка за всіма параметрами перевершить 1986 рік...

Подякувавши Ю. Самойленку, я продовжив пошуки співрозмовників на цю тему. А їх знайти було нелегко. Бо багато хто із спеціалістів відмовився розмовляти, посилаючись на слабку поінформованість. Мені, правда, здається, що причина відмови була іншою: адже всі ми ходимо під Мінатоменергопромом. А проект заповнення розвалу четвертого енергоблоку ЧАЕС бетоном здобув право на існування саме в цьому міністерстві. Але один спеціаліст погодився відповісти на мої запитання. Це — Д. Васильченко, головний інженер управління дозиметричного контролю, учасник ліквідації наслідків аварії з 1986 року.

— Дмитре Леонтійовичу, з точки зору спеціаліста щодо дозиметричного контролю якому з проектів — розбиранню до «зеленої галявини», заливання бетоном розвалу або спорудженню нового об'єкта «Укриття» — віддаєте ви перевагу? При якому варіанті меншими будуть берозатрати?

— Поки що говорити на цю тему дуже складно. Якщо буде необхідна робототехніка, я віддав би перевагу розбиранню четвертого блоку і «саркофага». Якщо знову, як і в 1986 році, працюватимемо тільки руками, жодний з проектів неприйнятний. І ще одне міркування, яке примушує мене негативно ставитися до проекту заливання розвалу: бетон у розвал подаватиметься рідким, вода з нього, увібравши розчинене паливо, піде в грунт. А це вже реальна загроза забруднення грунтових вод. Приймаючи рішення про долю об'єкта «Укриття», слід передбачити всі можливі наслідки. На мою думку, спеціалісти з Комплексної експедиції Інституту атомної енергії імені Курчатова, які виступили в «Труде», подали правильну пропозицію — гласно обговорити запропоновані проекти, провести компетентні експертизи із залученням учених України, Білорусії, Росії, а також представників світової науки, в тому числі й МАГАТЕ. Я згоден з тим, що рішення подібного роду не можна приймати на рівні одного відомства.

Припуститися ще однієї фатальної помилки — не можна. Та й сидіти склавши руки також недопустимо. Бо атомний монстр справді лише дрімає...

Юрій ДРОНЖКЕВИЧ,
кореспондент газети «Вестник Чернобыля».
Чорнобиль.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Друкуючи це інтерв'ю, ми звертаємося до всіх спеціалістів з проханням висловити на сторінках «Голосу України» свою думку з приводу ситуації з колишнім четвертим енергоблоком ЧАЕС. Як бути далі? Що робити, аби не стався Чорнобиль-2!

СКІЛЬКИ Ж ПОМЕРЛО ВІД ПРОМЕНЕВОЇ ХВОРОБИ

Останнім часом у засобах масової інформації у нас і за кордоном з'явилися повідомлення про велику кількість померлих учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у результаті впливу іонізуючої радіації. Так, щотижневик «Аргументы и факты» дає відомості про 7—10 тисяч загиблих.

Кореспондент ТАРС попросив Міністерство охорони здоров'я СРСР дати роз'яснення з цього питання. Ось що йому повідомили. Гострою променевою хворобою захворіли 145 чоловік, 30 з яких померли під наглядом медичних закладів системи Міністерства охорони здоров'я СРСР. На кінець 1990 року було 275114 учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС за статистичною звітністю, що є в Міністерстві охорони здоров'я СРСР. У 1990 році з числа цих осіб в УРСР, БРСР, РРФСР з різних причин померло 1065 чоловік.

Серед причин смертності — отруєння, травми та загальносоматичні захворювання, що відповідають структурі смертності серед чоловіків віком 20—49 років у цілому по країні.

Кореспондент ТАРС.

НАШ КОМЕНТАР

Деяких журналістів звинувачують у тому, що вони «заразилися американською схильністю до сенсацій». Парадоксально, але тепер уже сенсаційний вигляд має те, що «променевою хворобою захворіли 145 чоловік, 30 з яких померли...».

Справа в тому, що вже 13 травня 1986 року в офіційних повідомленнях значилося 203 хворих променевою хворобою. А потім цю цифру «вилікували». І з часом хворих не збільшувалося, а навпаки. Наприклад, 11 листопада 1989 року «Правда» сказала «правду»: 145 хворих (див.: «Чернобыль — наша боль и забота»). І ось через п'ять років у тарсівській інформації — знову 145. Дивовижно стабільна цифра.

Не будемо дискутувати щодо того, наскільки точні дані навели «Аргументы и факты», але ця інформація ТАРС має такий же «правдивий» вигляд, як офіційні повідомлення в перші дні після чорнобильської катастрофи.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО.

МОНСТР ДРІМАЄ

адієвого інституту імені Хлопіна Л. Плес- проекту бетонування аварійного четверто- б'єкт «Укриття» або у просторіччі — «сар- можливих наслідків такого кроку, змаль- у апокаліпсична.

ими, хто займається проблемами «саркофа- і попросив, щоб ці спеціалісти оцінили воєї, професіональної, точки зору.

іврозмовник — генеральний директор ВО й Соціалістичної Праці Ю. САМОЙЛЕН-

сів, зона ... який ми переведен- мас у під- — це по- з самим північній ються висо- Крім цьо- ря стан- радіоактив- сам «сар- инципі без- ації. Тому, жна роз- розбирання, вання від- зько- і се- Поховати або, здійс- рацію, кон- заскладува- ні щільно- такому виг- на першо- ну галяви- поверхнею няких спо- ховище ра- дів.

етапі треба итання про могильник, ие вивезти тейнери з відходами. на галяви- остаточною. наближен- зеленої га- обі означає , причо- щення, яке гострої оло «сар- , це робо- спеціалісти аж ніяк порожнени- ми, що во- пролювати. и таку ро- технологію АЕС з бирання. Їх инями». На- наш влас- можли- з цим зав- мося.

акою напо- уться про- ом роз- енергобло-

тним у на- на науко- коли об- варіанти. такі: зали-

вання розвалу бетоном, розбирання до «зеленої галявини» і спорудження другого «саркофага», який закрив би перший. У результаті дебатів народився такий варіант — розібрати об'єкт до «зеленої галявини», але з проміжним заливанням розвалу бетоном. Багатьом спеціалістам зрозуміло, що коли залити все, то виникне ситуація безконтрольності, тисячі кубометрів бетону затруднять розбирання колишнього 4-го енергоблоку. Крім цього ми ніколи не з'ясуємо справжніх причин атомної аварії. Це значить — сховати кінці у воду.

— Чи не здається вам, Юрію Миколайовичу, що проект заливання бетоном розвалу четвертого енергоблоку обраний передусім завдяки його уявній дешевизні?

— Ні. На цьому етапі розробки визначити, що дешевше — розбирання або заливання — неможливо. І уявлення про те, що варто лише прокласти бетонопровід і все буде залито без участі людей — це дилетантське уявлення. Кожний сектор, що має паливомістку масу, має бути досліджений. Там треба ставити опалубку і тільки після цього можна бетонувати.

— А досліджувати і ставити опалубку в найвищих радіаційних полях знову будуть, як і в 1986 році, живі люди? І труби бетонопроводів також будуть скеровувати у потрібне місце «біороботи»? Які ж будуть при таких роботах берозатрати?

— Так, механізмами опалубку не поставиш, доведеться направляти туди людей. Виходить, що це надто дорогий варіант. А ми пропонуємо технологію розбирання, коли берозатрати не перевищуватимуть 5 бер на рік на людину. Це норма для професіоналів. А якщо направити людей у зруйнований блок, то виникає гігантський ступінь невизначеності. Адже там є приміщення, до яких після аварії так і не діставалися. Маю надію, що ніхто не дозволить робити безконтрольне заливання бетону. Адже бетон, який прилягатиме до паливомістких мас, буде руйнуватись, утворюватимуться порожнини, в які

почне проникати вода. Отже, утворюватимуться розчинні сполуки урану, які можуть нагромаджуватися у порожнинах. І внаслідок цього можемо мати аварію, яка за всіма параметрами перевершить 1986 рік...

Подякувавши Ю. Самойленку, я продовжив пошуки співрозмовників на цю тему. А їх знайти було нелегко. Бо багато хто із спеціалістів відмовився розмовляти, посилаючись на слабку поінформованість. Мені, правда, здається, що причина відмови була іншою: адже всі ми ходимо під Мінатоменергопромом. А проект заповнення розвалу четвертого енергоблоку ЧАЕС бетоном здобув право на існування саме в цьому міністерстві. Але один спеціаліст погодився відповісти на мої запитання. Це — Д. Васильченко, головний інженер управління дозиметричного контролю, учасник ліквідації наслідків аварії з 1986 року.

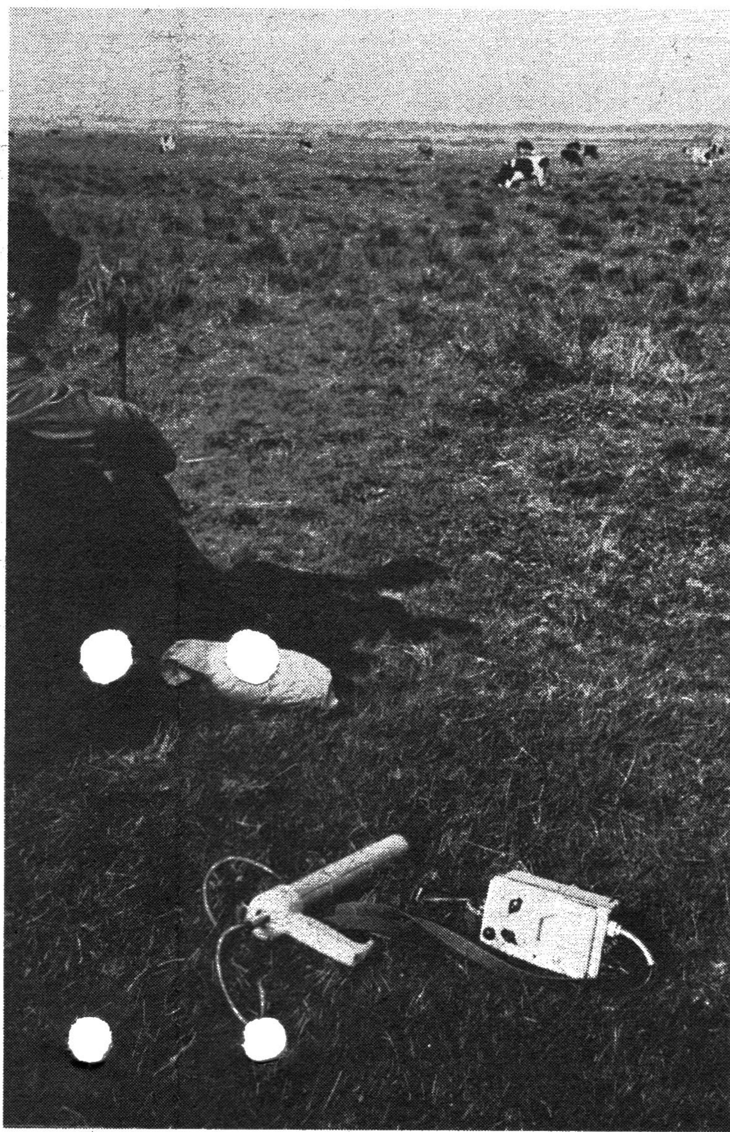
— Дмитре Леонтійовичу, з точки зору спеціаліста щодо дозиметричного контролю якому з проектів — розбирання до «зеленої галявини», заливання бетоном розвалу або спорудженню нового об'єкта «Укриття» — віддаєте ви перевагу? При якому варіанті меншими будуть берозатрати?

— Поки що говорити на цю тему дуже складно. Якщо буде необхідна робототехніка, я віддав би перевагу розбиранню четвертого блоку і «саркофага». Якщо знову, як і в 1986 році, працюватимемо тільки руками, жодний з проектів неприйнятний. І ще одне міркування, яке примушує мене негативно ставитися до проекту заливання розвалу: бетон у розвал подаватиметься рідким, вода з нього, увібравши розчинене паливо, піде в грунт. А це вже реальна загроза забруднення грунтових вод. Приймаючи рішення про долю об'єкта «Укриття», слід передбачити всі можливі наслідки. На мою думку, спеціалісти з Комплексної експедиції Інституту атомної енергії імені Курчатова, які виступили в «Труде», подали правильну пропозицію — гласно обговорити запропоновані проекти, провести компетентні експертизи із залученням учених України, Білорусії, Росії, а також представників світової науки, в тому числі й МАГАТЕ. Я згоден з тим, що рішення подібного роду не можна приймати на рівні одного відомства.

Припуститися ще однієї фатальної помилки — не можна. Та й сидіти склавши руки також недопустимо. Бо атомний монстр справді лише дрімає...

Юрій ДРОНЖКЕВИЧ,
кореспондент газети «Вестник Чернобыля».
Чорнобиль.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Друкуючи це інтерв'ю, ми звертаємося до всіх спеціалістів з проханням висловити на сторінках «Голосу України» свою думку з приводу ситуації з колишнім четвертим енергоблоком ЧАЕС. Як бути далі? Що робити, аби не стався Чорнобиль-2!

У всі часи пастухові вистачало звичайн... сінького батога. Та науково-технічний роз... виток торкнувся, нарешті, і його праці. Ни... ні потрібен ще й дозиметр. Адже поле, хо... ча на ньому й пасуться корови, не краще... від мінного. Бо вплив радіації мало відріз... няється від дії вибуху.

А самоселам не можна пити молока ві...

НАШ КОМЕНТАР

Деяких журналістів звинувачують у тому, що вони «заразилися американською схильністю до сенсацій». Парадоксально, але тепер уже сенсаційний вигляд має те, що «променевою хворобою захворіли 145 чоловік, 30 з яких померли...».

Справа в тому, що вже 13 травня 1986 року в офіційних повідомленнях значилося 203 хворих променевою хворобою. А потім цю цифру «вилікували». І з часом хворих не збільшувалося, а навпаки. Наприклад, 11 листопада 1989 року «Правда» сказала «правду»: 145 хворих (див.: «Чернобыль — наша боль и забота»). І ось через п'ять років у тарсівській інформації — знову 145. Дивовижно стабільна цифра.

Не будемо дискутувати щодо того, наскільки точні дані навели «Аргументы и факты», але ця інформація ТАРС має такий же «правдивий» вигляд, як офіційні повідомлення в перші дні після чорнобильської катастрофи.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО.

...И

...охорони здо- ...було 275114 ...ії на ЧАЕС ...0 році з чис- ...Міністерст- ...СР з різних

...уєння, трав- ...ування, що ... серед чоло- ... по країні. **...нт ТАРС.**

ПИТАНЬ НЕ СТАЛО...

Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» згідно з постановою Верховної Ради набрав чинності з 1 квітня 1991 року. Раді Міністрів України доручено розробити механізм його впровадження, але без значення конкретного строку. Уряд республіки зобов'язаний лише звітувати Верховній Раді про хід виконання цієї постанови у червні і листопаді 1991 року.

Не чекаючи червня, спробуємо оцінити хід виконання закону з листів наших читачів.

ЩОБ ВІДЧЕПИТИСЯ

Закон набрав чинності з 1 квітня 1991 року. А що ж відбуває... насправді? ...освідчень немає, і всі без винятку пільги не надаються. Крім того, про них «не доведено» відповідальним особам на місцях, або вони не хочуть нічого робити. Скрізь можна почути: «Покажи посвідчення!», та й не тільки це. Після докорів, знущань тощо, які довелось чути, можна остаточно зневіритися і подумати: «Кому ти тепер здався? Потрібен був, коли інші ховалися за твою спину».

Ми ж ішли в зону не за славою, а заради врятування життя іншим. У ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС брав участь з 30 квітня до 10 жовтня 1986 року і отримав дозу близько 50 рентген. Таке ж опромінення отримав під час військових навчань із застосуванням ядерної зброї в Томських таборах. Хоча медики, слава Богу, нічого не знаходять, але здоров'я вже не те. Тож, нарешті, може, час хоч трішечки допомогти нам, полегшити наше життя?!

Чи всі ті пільги існують лише для гучного слова і для того, щоб відчепитися від нас?

Анатолій МАТЄШЕВ,
підполковник запасу.
Львів.

НЕМАЄ ВКАЗІВОК...

Коли буде діяти Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи»? Наші посвідчення ніхто не бере до уваги. Кажуть, немає вказівок та інструкцій з міністерств щодо виконання цього закону. Довелося це відчути, коли хотів скористатися кількома пільгами, зазначеними у статті 20.

Володимир КОНОВЧЕНКО.
Бориспіль,
Київська область.

ПІЛЬГАМИ СИТИМ НЕ СТАНЕШ

Спасибі депутатам, які прийняли цей закон. Але скористатися ним повністю неможливо, адже досі немає посвідчення. Щодо зниження квартплати на 50 відсотків, то головний бухгалтер Рівнянського ДЕЗ В. Гавриленко говорить, що в нього на це немає дозволу. З продуктів харчування, якими забезпечували раніше, половину зняли, а решту отримати дуже важко: то того, то іншого немає в продажу. Коли вартість продуктів згідно із законом буде знижено до 75 відсотків, то, мабуть, зовсім нічого не буде.

Г. КОВАЛЬЧУК.
Кіровоградська область.

ХТО ВИДАСТЬ ПОСВІДЧЕННЯ!

Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» набрав чинності з 1 квітня 1991 року. Однак у мене виникло два запитання, на які досі не маю відповіді. По-перше, яка інстанція визначає категорію особи, що постраждала внаслідок чорнобильської катастрофи? І, по-друге, куди звертатися за посвідченням учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, без якого передбачені пільги залишаються лише на папері?

Надія КОВАЛЬ.
Верхнє Синьовидне,
Львівська область.

У пункті 18 статті 20 закону записано, що особи, які віднесені до 1 і 2 категорії потерпілих від чорнобильської катастрофи, звільняються від сплати податків і мита всіх видів. Чи поширюється цей пункт на п'ятипроцентний податок з продажу товарів населенню, зокрема автомобілів?

Олексій ПЛАХІН.
Нова Каховка,
Херсонська область.

ПОЗА ЗА...

Закон добре... си цивільних о... дали внаслідок... кої катастрофи... ги. А як бути... порщикам, як... зоні влітку 198...

У статті 61 ... шення Ради М... обов'язковим ... міністерствами... республіки. Ал... оборони СРСР... ване уряду У... чить це, що н... на Україні, пр... пошириться?

КУ...
Біла Церкв...
Київська об...

ЗА МОЛ... ВЕЛОС...

Брав участь ... лідків аварії н... 1987 роках. Пі... ня чорнобил... звернувся до г... проханням пос... черги на прид... да. А він сказа... тоді одержиш... лежить».

Навіщо ж бу... закон, якщо в ... ся?

І...
Горінчове, ...
Закарпатсь...

ВІЧНО П...

Як учасник л... ків аварії на ... АЕС стою пер...

У всі часи пастухові вистачало звичайнісінького батога. Та науково-технічний розвиток торкнувся, нарешті, і його праці. Нині потрібен ще й дозиметр. Адже поле, хоча на ньому й пасуться корови, не краще від мінного. Бо вплив радіації мало відрізняється від дії вибуху.

А самоселам не можна пити молока від своїх корів. Через ту саму радіацію. Тож і доводиться нудьгувати, очікуючи, поки привезуть чисті продукти. Як і цим бабусям з села Паришева, котрі сподіваються, що сьогодні їм привезуть хліба. Та чи дочекаються?

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

...ИТАНЬ НЕ СТАЛО МЕНШЕ

...Р «Про статус і соціальний захист ...і постраждали внаслідок чорно... ...астрофи» згідно з постановою ...ди набрав чинності з 1 квітня 1991 ...ністрів України доручено розро... ...А його впровадження, але без значення конкретного строку. Уряд республіки зобов'язаний лише звітувати Верховній Раді про хід виконання цієї постанови у червні і листопаді 1991 року.

Не чекаючи червня, спробуємо оцінити хід виконання закону з листів наших читачів.

...ЕПИТИСЯ

...чинності з 1.
... А що ж від...
...авді? ...освід...
...сі без винятку
...ться. Крім то...
...е доведено»
...особам на міс...
... хочуть нічого
...можна почути:
...ення!», та й
...ісля докорів,
... які довелось
...точно зневіри...
... «Кому ти те...
...ібен був, коли
... твою спину».
...ону не за сла...
...рятування жит...
...відації наслід...
...орнобильській
...з 30 квітня до
...оку і отримав
...0 рентген. Та...
...я отримав під
...авчань із зас...
...ної зброї в
...к. Хоча меди...
...нічого не зна...
...ров'я вже не
..., може, час
...помогти нам,
... життя?!
... існують лише
...а і для того,
... від нас?

...АТЄШЕВ,
...к запасу.

НЕМАЄ ВКАЗІВОК...

Коли буде діяти Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи»? Наші посвідчення ніхто не бере до уваги. Кажуть, немає вказівок та інструкцій з міністерств щодо виконання цього закону. Довелося це відчути, коли хотів скористатися кількома пільгами, зазначеними у статті 20.

Володимир КОНОВЧЕНКО.
Бориспіль,
Київська область.

ПІЛЬГАМИ СИТИМ НЕ СТАНЕШ

Спасибі депутатам, які прийняли цей закон. Але скористатися ним повністю неможливо, адже досі немає посвідчення. Щодо зниження квартплати на 50 відсотків, то головний бухгалтер Рівнянського ДЕЗ В. Гавриленко говорить, що в нього на це немає дозволу. З продуктів харчування, якими забезпечували раніше, половину зняли, а решту отримати дуже важко: то того, то іншого немає в продажу. Коли вартість продуктів згідно із законом буде знижено до 75 відсотків, то, мабуть, зовсім нічого не буде.

Г. КОВАЛЬЧУК.
Кіровоградська область.

ХТО ВИДАСТЬ ПОСВІДЧЕННЯ!

Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» набрав чинності з 1 квітня 1991 року. Однак у мене виникло два запитання, на які досі не маю відповіді. По-перше, яка інстанція визначає категорію особи, що постраждала внаслідок чорнобильської катастрофи? І, по-друге, куди звертатися за посвідченням учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, без якого передбачені пільги залишаються лише на папері?

Надія КОВАЛЬ.
Верхнє Синьовидне,
Львівська область.

У пункті 18 статті 20 закону записано, що особи, які віднесені до 1 і 2 категорії потерпілих від чорнобильської катастрофи, звільняються від сплати податків і мита всіх видів. Чи поширюється цей пункт на п'ятипроцентний податок з продажу товарів населенню, зокрема автомобілів?

Олексій ПЛАХІН.
Нова Каховка,
Херсонська область.

ПОЗА ЗАКОНОМ

Закон добре захищає інтереси цивільних осіб, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи, надає їм пільги. А як бути офіцерам і прапорщикам, які працювали в зоні влітку 1986 року?

У статті 61 ідеться, що рішення Ради Міністрів УРСР є обов'язковим для виконання міністерствами, відомствами республіки. Але Міністерство оборони СРСР не підпорядковане уряду України. Чи значить це, що на військовослужбовців, які проходять службу на Україні, прийнятий закон не поширюється?

Вячеслав КУЧЕРЯВЕНКО.
Біла Церква,
Київська область.

ЗА МОЛОКО — ВЕЛОСИПЕД

Брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у 1986—1987 роках. Після опублікування чорнобильських законів звернувся до голови сільради з проханням поставити мене до черги на придбання велосипеда. А він сказав: «Здай молоко, тоді одержиш усе, що тобі належить».

Навіщо ж було створювати закон, якщо він не виконується?

Іван ВУРЕТА.
Горінчове,
Закарпатська область.

ВІЧНО ПЕРШИЙ

Як учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС стою першим у пільговій черзі на житло. У загальній черзі — четвертий. Незабаром нашій організації буде виділено дво- і трикімнатні квартири. Моя сім'я складається з трьох чоловік (я, дружина і дочка), але житлово - побутова комісія вирішила надати мені однокімнатну квартиру, тобто цього разу я нічого не отримаю.

Віктор ПЕТРЕНКО.
Першотравневий,
Харківська область.

ЯК ДОВЕСТИ, ЩО Я ТАМ БУВ!

У травні 1986 року, коли працював водієм у автоколоні № 1 «Київводбуду», довелося возити землю і пересипати затоку в місті Прип'ять. Згодом звільнився з автоколони. А коли дізнався, що мені зобов'язані видати посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, звернувся до диспетчера цієї автоколони. Але вона не захотіла мені допомогти.

Тоді поїхав до автобази «Київводбуду», директор якої Пісоцький прямо відповів мені, що не треба було звільнятися від них. Так і поїхав ні з чим.

А це ж саме директор автобази Пісоцький видавав нам у 1986 році посвідчення на відрядження, він же складав списки на тому об'єкті, де ми працювали у Прип'яті.

Василь МАЛЮК.
Велика Димерка,
Київська область.

Хочемо вижити

Мій чоловік у січні і лютому 1987 року був у службовому відрядженні у місті Чорнобиль. Відправили його в зону підвищеної радіації з Дніпропетровського гарнізону, де він служив прапорщиком, незважаючи на те, що давно хворіє на псоріаз. Після повернення з Чорнобиля лікувався в госпіталі. Та хвороба не виліковується, втрачається віра в життя.

У грудні минулого року в Дніпропетровському райвиконкомі чоловікові дали тимчасове посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і сказали, що при обміні на постійне буде видано також перелік пільг. Але згодом райвиконком від обміну посвідчення відмовився. На Дніпропетровському заводі продтоварів, де чоловік працює водієм, також досі не дали ніякого документа.

У нашому дев'ятитисячному селищі лише 32 «ліквідатори». Однак про забезпечення їх промисловими товарами й мови не було, а щодо продуктів харчування, то замість медичних норм дали тільки 2 кг вареної ковбаси і 4 кг м'ясного рагу (кістки), та й то лише одного разу. А потім сказали, що Дніпропетровська райспоживспілка не виділила продуктів для «ліквідаторів», а ще пізніше — немає фондів, хоча іншим категоріям пайки видавалися. В організації «Союз Чорнобиль» у Дніпропетровську «порадили» звернутися до райвиконкому. Коло замкнулося. Тим часом у Дніпропетровську «ліквідатори» обслуговуються систематично, надаються їм і інші пільги.

Як зіницю ока бережу вашу газету, в якій опубліковано Закон УРСР «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи». Дуже гарний закон. Але хотіла б отримати відповіді на такі запитання:

1. Де наш Дніпропетровський райвиконком візьме фонди для виконання цього закону?

2. Чи чинний цей закон у Дніпропетровському районі з 1 квітня 1991 року?

3. Хто і яку відповідальність буде нести за зрив виконання цього закону на місцях?

4. Куди можна звернутися із скаргами на бюрократів?

Мій чоловік належить до другої категорії потерпілих від чорнобильської катастрофи і має право на 31 пільгу. Коли ж він зможе їх одержати? Адже він єдиний годувальник нашої сім'ї з чотирьох чоловік. Я — інвалід другої групи з діагнозом злоякісна пухлина щитовидної залози. Сама ніяких пільг не маю. Хочу, щоб закон не залишався на папері і пільги мого чоловіка допомогли вижити всій нашій сім'ї. Мені, як кажуть, скільки Бог дав, стільки й житиму. Шкода діток, що залишаться сиротами.

Галина ЗАПЛЮСВІЧКА.
Кіровське-1,
Дніпропетровська область.

Резонанс

«НАЩО НАМ ВЕТЕРАНИ?»

ЦЯ ПУБЛІКАЦІЯ ВИКЛИКАЛА ЧИСЛЕННІ ВІДГУКИ ЧИТАЧІВ ГАЗЕТИ

СКАЖЕМО — «НІ!»

Коли я прочитав статтю «Нащо нам ветерани?» робітниці з Києва, якоїсь Ю. Литвинюк («Голос України», № 66 за 5 квітня 1991 року), то розхвилювався до головного болю. Думалося: невже у нас на Україні є такі страшні люди з думками, що суперечать людській подобі? З якої сім'ї ота Ю. Литвинюк? Хто вчив і виховував її? Хто на неї впливав?

Ю. Литвинюк розгнівана, що в нас є пенсіонери. Але ж вони є у всіх країнах світу. Це ті трудівники, котрі все своє життя працювали. Якщо говорити про сучасних наших пенсіонерів, то вони не тільки працювали, а ще й воювали, аби захистити свою країну, дати можливість жити і таким, як Ю. Литвинюк.

Вона йде далі. Боронь Боже, щоб пенсіонер захотів працювати. А коли так, то «відмовляйся від пенсії, не забирай у молодих гроші». Хочеться запитати озлоблену Ю. Литвинюк, чи вона не стане пенсіонеркою? Невже, ставши нею, вчинить, як ота старенька, що повісилася?

Зайве доводити Ю. Литвинюк, що вона теж буде пенсіонеркою, і якщо вважає, що кошти для виплати пенсій надходять з кишені працюючих, то настане час, коли вона сама полізе до кишені інших.

Ю. Литвинюк — жінка. Чому ж вона так озлоблена проти матерів-одиначок? Для цієї категорії жінок дитина — єдина радість, надія. Хто має право заборонити таку радість?

Із листа дізнаємося, що Ю. Литвинюк — індивідуаліст найгіршого гатунку. Вона так і каже: «Кожен має дбати про себе». В якому колективі працює Ю. Литвинюк? Невже там немає дружби, взаємодопомоги?

...Згадуючи стареньку сусідку своєї знайомої, котра повісилась, Ю. Литвинюк, не моргнувши оком, каже: «...правильно зробила». Ні, зробила бабуля неправильно. Життя дається людині для того, щоб боротися за нього, оберігати його. Самогубство — це злочин перед собою, рідними, суспільством. Схвалювати самогубство — теж злочин.

І останнє — про інвалідів, про всіх тих, кого обминула радість життя. Заклик чинити з каліками так, як це робили у древній Спарті, означає ставати до лав людиноненависників. Чи здогадується Ю. Литвинюк, з яким болем читали її лист сотні тисяч людей з фізичними вадами? Їх, отих нещасних, обікрала природа. Обов'язок усіх чесних людей — полегшувати їм життя, вселяти надію, а не встромляти заіржавлений ніж в їхні душі.

Певен, редколегія газети «Голос України» не поділяє думок Ю. Литвинюк, засуджує їх. Не можна мовчати, коли з вуст людини, жінки ллється людиноненависництво!

Д.БРИЛІНСЬКИЙ,
ветеран війни і праці.
Хмельницький.

ВЖЕ НЕ «НАЙ-НАЙ»...

Пишу вам з приводу статті Ю. Литвинюк, надрукованої у № 66. Дуже вразила мене її думка. Господи! Я зрозуміла, вона писала з гумором, але як страшно все, що написано! Адже якби ми всі дбали не про своє особисте, а про державне, то не треба було б звинувачувати когось за обіцянки, якими нас годували 73 роки.

Я й дорослою ще вірила в те, що ми «най-най». Вірила тому, що ніколи не брала чужого, бо державне було для мене вище за все. А більшість навкруги вважає, що в людей красти — гріх, а в держави — навпаки. І крали. Люди добрі, ніхто не винен у тому, що нам жити зле. Пропало добро душі, милосердя, чесність у стосунках — оце й усе горе. А ще, бачачи, що хтось багато має,— заздрість, зло розквітли. Дома дітей навчають, як урвати, а при чужих людях зовсім інше кажуть. От і переродилася віра.

Не можна так писати, як оця жінка. Насмішка, злорадство. Якщо бачить все це зло, несправедливість, нечуйність, байдужість, чому ж не старається щось змінити? А сарказм її не змінить нічого...

Вибачте за емоції, за повчальний тон, але я жінка, а для нашої статі це як хвороба: не дай поїсти — дай поговорити.

З повагою
В. ГОЛОСОВА.
Димер
Київської області.

ВЕЛИКА кількість запитань про авторку листа «Нащо нам ветерани?», надрукованого у № 66 «Голосу України», спонукала мене зустрітися з нею й запропонувати самій відповісти на них. Та й, не буду приховувати, було цікаво подивитись на те, як вона поставиться до того шквалу обурення, що міститься мало не в кожному листі, надісланому до нашої редакції. Та що там — мало не в кожному! Адже ми вмістили на шпальтах газети найпоміркованіші. А були й такі, в яких Ю. Литвинюк називали «навіженою жінкою», «жахливою», та ким її тільки не називали!

Довго не погоджувалась Юля відповісти на запитання, відмовлялась від зустрічі, та потім усе-таки погодилась і прийшла до редакції, прочитала листи й почала розповідати про себе.

«ЖАХЛИВА» ЮЛЯ ЛИТВИНЮК

...До кімнати зайшло невеличке худеньке дівча. Потерті джинси, брунатного кольору джемпер, вив'язаний власноруч, руденьке, коротко підстрижене волосся. Ніякої косметики, навіть губи не підфарбовані. Словом, звичайнісінька дівчинка, правда, чомусь з переляканими очима. І видно було, що це не просто хвилювання від візиту до незнайомої установи, ні, цей страх живе давно. Щиро кажучи, мені стало не по собі.

Юля народилася в Києві, батьки її — «прості радянські інженери», як вона сама про це сказала, тобто все життя рахували копійки й ніяк не могли «дотягти» від зарплати до авансу. Про якісь модні речі годі й казати, їх ніколи не мала змоги купити ні Юля, ні її мати. Поки малою була, не розуміла цього, потім переживала дуже (в дев'ятому-десятому класі), потім звикла. Все думала — от піду працювати, сама зароблятиму, тоді й сама заживу, й батькам допомагатиму. Та скільки не працювала, життя на краще не повертало. І зрозуміла Юля, що: скільки не працюй, багато не заробиш, особливо за нинішніми цінами. А до кооперативів вона, як і батьки, ставиться з пересторогою.

Бачила Юля й те, як старенькі бабусі купували в магазині по 2 яйця, по 50 грамів ковбаси, по чвертці хліба. Розуміла, що на пенсію не розженешся. Особливо, коли нікого на цьому світі з рідних вже не залишилось. Як могла, допомагала самотнім сусідкам і з жахом уявляла себе на їхньому місці. А те, що вона теж стане старенькою, якщо доживе (сумно жартує), усвідомлювала для своїх 24 років на диво гостро. Так собі жила, намагаючись не звертати уваги на розцяцькованих своїх одноліток, аж поки не побувала на тих зборах, про які згадувала в листі.

Ні, вона не вигадує. Дійсно, коли трудовому колективові пояснили, які кошти підуть на укладання трудових угод з пенсіонерами і звідки ті кошти треба брати, члени цього колективу, не всі, правда, загомоніли: «Та навіщо нам ті пенсіонери, невже ми без них не обійдемось?» І справді — тих, хто ще працював, звільнили, урочисто провели вдруге «на заслужений відпочинок». А з двохсот заяв від пенсіонерів на укладання трудових угод задовольнили лише одну, іншим, ховаючи очі, запропонували підшукати «не таку складну роботу». Що це означає, сподіваюся, розум[illegible]те.

Чому написала саме такого листа? Бо не могла мовчати, а що робити — не знала. От і спробувала уявити, до якого абсурду ще можуть довести нас ринкові відносини, які ще навіть не народилися, але зміни в стосунках між людьми відбулися вже помітні... А тут ще у знайомої таке лихо сталося — сусідка повісилася. Така лагідна була бабуся,— Юля бачила її кілька разів,— знайома казала, що старенька має якусь далеку родичку, що інколи навідується. Родичка ця прийшла через місяць після смерті бабусі — подивитись, чи не залишилось щось у спадок...

Ні, Юля аж ніяк не думала, що її згадку про Спарту сприймуть так буквально. Навіщо згадала — сподівалась викликати почуття [illegible]рому в сильних і здорових, вийшло навпаки — завдала болю слабким. Просить вибачити її за те, що не пояснила цього в листі...

Катерина ВОРОНЕНКО,
соціолог «Голосу України».

Фото Богдана ПРИЙМАКА.

ТИ МАШИНА, ТИ ЗАЛІЗНА...

Огляд листів

Хоч як скажено з доброї ласки союзного уряду підстрибнули роздрібні ціни, зокрема, й на легкові автомобілі, потік листів до редакції з проханням допомогти придбати скромного «Запорожця», його молодшу сестру «Таврію», волзького «Жигульонка» чи й саму «Волгу» не спадає. Пишуть інваліди війни і праці, «чорнобильці» і «афганці», які мають пільги на першочергове одержання транспортних засобів, пишуть ветерани праці, які багато років щомісяця заощаджували з сімейного бюджету певну суму, аби «заволодіти колесами».

Більшість авторів можна зрозуміти: для них власне авто — не розкіш, а засіб пересування. Ось що пише В. Бондар з села Тимир Гайсинського району Вінницької області:

«Я інвалід війни другої групи, без правої руки, поранений у ногу, вона не діє... Прочитав у газеті закон, в якому говориться, ніби «чорнобильцям»-інвалідам будуть безкоштовно видавати машини «Запорожець». Не вірю! Така урядова постанова є й щодо інвалідів війни. Але ж на ділі її ніхто не виконує... Їздив я з цього приводу до Вінниці, там сказали, що до постанови Ради Міністрів СРСР про забезпечення інвалідів і ветеранів війни машини на область ще виділяли, а опісля ніби всупереч урядовому рішенню, не дають жодної».

64-річний інвалід — теж без ноги — киянин В. Лазебний у черзі на придбання авто вже чотири роки, майже стільки ж і його земляк, інвалід з дитинства А. Косюк. Останній повідомляє: **«Я в черзі на «Таврію»... Чекаю з грудня 1987 року. За цей час жодна з машин названої марки для реалізації інвалідам не надійшла. Хоч по Києву «Таврії» бігають часто, вже понад 1000 їх продали у Швейцарію, тепер готуються торгувати і в Канаді... От лише своїм громадянам — зась!»**

Йому ніби вторять інвалід Великої Вітчизняної війни другої групи К. Подольський з радгоспу «Азов» Запорізької області, ветеран війни з села Зачепилівка Новосанжарського району Полтавської області Я. Охтирський, інші ветерани, яким держава пообіцяла, що вони будуть забезпечені побутовим транспортом позачергово.

У редакційній пошті листи на цю ж тему від інваліда війни першої групи І. Авраменка з села Синявка Канівського району Черкаської області, інваліда війни другої групи В. Томащука з села Білин Рахівського району Закарпатської області, інваліда війни другої групи С. Півторака з села Красне Тиврівського району Вінницької області, військовослужбовця В. Дзюбенка, багатьох інших наших читачів.

З листами-зверненнями, про які йдеться, редакція ознайомила керівників Міністерства соціального забезпечення УРСР. Перший заступник міністра Б. Алейнік лише розвів руками:

— Що поробиш? Боляче про це говорити, але ми теж у надто скрутному становищі... Міністерство ще й сьогодні не отримало лімітів на автотранспорт, який має бути виділений у поточному році для безплатного надання і продажу інвалідам війни і праці, учасникам ліквідації чорнобильської аварії. Не знаємо, скільки буде виділено машин, яких марок, хто їх постачатиме... Справа в тому, що й понині названі ліміти визначає в Москві союзний уряд. І він, видно, заклопотаний іншими проблемами, не поспішає... Обіцяють, що ліміт і конкретні постачальники будуть названі десь у середині червня. Отака картина.

Домовилися, що редакція «Голосу України» бере це питання під громадський контроль і, як тільки ситуація проясниться, неодмінно повідомить читачів, скільки яких машин буде виділено кожній області й місту Києву для продажу інвалідам, ветеранам війни і праці.

Володимир ЧЕРКАС.

КОХАННЯ — ЗА КОХАННЯ,

або Про те, навіщо копатися у психології дочок Месаліни та деякі інші проблеми інтимного життя

«Ніколи б не подумав, що писатиму до газети, та ще й з такого приводу. Але ж пишу.

Отож я про своє, так би мовити, інтимне, горе. Одружені ми три роки. Але чим далі, тим більше відчуваю, як холоднішає до мене дружина. Може лежати після всього, що між нами було, до ранку з розплющеними очима й дивитися в стелю. «Щось не так?» — питаю. «Ні, спи», — відповідає. Де вже тут спатимеш! Сказати б, що чоловік я неповноцінний, слабкий здоров'ям чи що — то ні, не схоже. Тоді чому воно у нас не так? І до кого звернутися, щоб мене зрозуміли?»

І. Ст-ко.

Бровари
Київської області.

* * *

З цим листом ми прийшли до лікаря-сексопатолога, кандидата медичних наук **Миколи БОЙКА.**

— Ще й досі ми вельми спрощено уявляємо собі стосунки в шлюбі, у коханні. Справа ж бо не тільки у фізичній повноцінності, чоловічій силі. Можна її мати і бути позбавленим іншого. «Знаєте, він красивий, сильний, — розповідає жінка на прийомі. — І я по-справжньому була закохана, коли виходила заміж. І ось тепер нічого не відчуваю. На роботі один знайомий лише подивиться, лише торкнеться ненароком плеча — я вже вся палаю! А в чоловіка і слова якісь не такі, і жести...».

Розмовляємо далі, і з'ясовується, що, власне, з отих слів, «не такі» багато починається. Вона — досить витончена, освічена жінка, він — добрий, незлобивий, але при цьому абсолютно байдужий до всього, що цікавить її. Дратує його обмеженість, неделікатність. І оце роздратування, нагромадившись протягом дня, знаходить вихід уночі. Серце вже не завмирає — вона знає: він не знайде тих слів, які їй потрібні, не відчує її бажань. Йому байдуже, як це буде...

— Але ж однієї культури та психологічної сумісності, напевне, теж замало...

— Звичайно. І ми нарешті визнаємо, що це так. Нарешті не приховуємо, що приблизно третина шлюбів розпадається через статеві проблеми. У багатьох сім'ях, на відміну від тієї, про яку я згадував, невдоволення одне одним, що його люди відчувають уночі, переноситься ними на день. І тоді життя перетворюється на пекло.

Зрозуміло, одного читання «Кама Сутри» чи «Секс-дайджестів» тут замало. Для серйозної розмови тисячам подружніх пар необхідно об'єднати зусилля медиків, психологів, педагогів. І обов'язково масова література, поради консультантів з питань сім'ї і шлюбу повинні спиратися на серйозні наукові дослідження.

— Сьогодні наше суспільство скидає табу з питань сексу. З другого боку, все відчутнішим стає потяг багатьох людей до церкви, релігії. Чи не здаються вам ці тенденції несумісними? Адже за церковними поняттями блуд — один з найтяжчих гріхів. Церква завжди боролася з ним. Хоча, напевне, не завжди досягала успіху — священики свідчать, що на сповіді дев'ять з десяти віруючих зізнаються саме в такому гріхові...

— Питання досить цікаве. Але в тім-то й різниця, що церква і світські інститути вкладають різний зміст у це поняття. Скажімо, молода незаміжня жінка має зв'язки з багатьма чоловіками. Блуд це чи ні? За церковними канонами — так. А за законами нашої сьогоднішньої моралі? Теж? Але чому тоді чоловік-серцеїд не викликає у нас такого гніву?

Або візьміть, приміром, відомий церковний вислів: «Цнотлива та, якої ніхто не побажав...». Погодьтеся, сучасній жінці, що стежить за модою, важко залишатися такою. Скажімо, влітку, спекотного дня, чоловік бачить на вулиці незнайомку в прозорій блузці, під якою нічого немає. Якщо в нього відразу виникає думка: «Ага, вона з тих жінок», я б не ризикнув звинувачувати в цьому жінку. Як то мовиться, кожний судить в міру своєї розбещеності. Тут уже церковні заповіді багато в чому збігаються з мирськими: моральність слід виховувати найперше в собі.

— Безумовно, багато сімей розпалися через нездоланну прихильність чоловіків до слабкої статі. На цю тему говорено-переговорено. Але ж і серед жінок трапляються дон-жуани в спідницях. Чи доводилося вам мати справу з такими парами? І що це, зрештою: хвороба, генетична загадка чи прокляття, послане долею?

— Двома фарбами — чорною та білою, як і завше в житті, тут не обійтися. Багато століть тому одна з дружин римського імператора Клавдія — Месаліна-Валерія дала ім'я явищу, відомому сьогодні як «месалінізм». Ідеться про хворобливий потяг жінки до чоловіків, безладне статеве життя. Але й сьогодні ми часто спрощено судимо про симптоми і причини поведінки послідовниць Месаліни. І дуже важливо визначити істинну причину того, чому жінка часто прокидається в іншому ліжку і не може здолати свою пристрасть, навіть коли хоче цього.

Як розпізнати в конкретній людині причини її захворювання? Лікарі світу нагромадили немалий досвід. Чому, приміром, нами не може бути застосований психоаналітичний підхід? Лише тому, що з початку 30-х років його практично викорінили з нашого життя, викресливши саме ім'я Фрейда й оголосивши його вчення реакційним? Доводиться тепер надолужувати згаяне, коли ми хочемо допомогти іншим.

— Є ще одна категорія людей, які, наскільки я здогадуюся, до лікарів звертаються нечасто і до газет навряд чи пишуть, — ті, хто становить групи ризику. Як бути, на вашу думку, з ними — ізолювати, лікувати, дати їм повну свободу?

— Зрозуміло одне: заборони і жорсткі заходи тут не діють. Скажімо, вроджений гомосексуалізм лікувати дуже складно. Протистояти надбаному в лікаря більше шансів. Але... Законодавство на практиці зводить їх до нуля. Адже наш кримінальний кодекс, на відміну від кодексів більшості європейських країн, передбачає кримінальну відповідальність за гомосексуалізм. І людина, яка хотіла б повернутися до нормального статевого життя, навряд чи прийде до спеціаліста: адже я повинен тут же набрати номер телефону і викликати міліціонера.

Звичайно, зґвалтування чи розтління неповнолітніх повинно каратися законом. Відповідна стаття і так є в кодексі. Але вона дублює її іншою, і тим самим ми заганяємо гомосексуаліста в глухий кут, перетворюємо його на парію суспільства. Хоча на практиці, як свідчать деякі дослідження, загальна кількість гомосексуалістів, що притягується до кримінальної відповідальності (у співвідношенні з такими особами в регіоні), є надзвичайно малою і становить 0,0016 відсотка.

Народна мораль в усьому світі досить вороже настроєна проти гомосексуалістів, лесбіянок. Адміністративний кодекс — теж. Приміром, у Британії нещодавно двоє чоловіків були оштрафовані за поцілунок у громадському місці. А з другого боку, ті, кого в нас називають «голубими», можуть збиратись у своїх «пабах» і ніхто не навідується з погромами. Щоб переконати в чомусь іншого, треба спочатку спробувати зрозуміти його.

— Сьогодні розширюється мережа сексологічних служб, у людей з'являється більше шансів знайти кваліфікованого спеціаліста. Куди, скажімо, ви порадили звернутися авторові листа, з якого ми почали розмову, і багатьом іншим людям?

— У Київському інституті урології і нефрології існує відділення сексопатології, куди можна прийти з направленням районної чи міської поліклініки. Коли ви хотіли б, щоб лікування було анонімним, пораджу, скажімо, звернутися до **сексологічного центру «Андромед».** Досвідчені спеціалісти, доктори і кандидати наук допоможуть у лікуванні статевих розладів у чоловіків та жінок, чоловічої і жіночої безплідності, запалювальних хвороб — простатиту, уретриту та інших. **Телефон центру в Києві: 224-61-50.**

— Біда, напевне, в тому, що не кожний наважиться визнати, що в нього негаразди в інтимній сфері...

— Так. До «Андромеду» чи якого іншого центру бажано було б нанести візит багатьом із тих, хто не вважає себе сексологічним пацієнтом і приписує свої біди іншому. Коли у вас щось не ладиться, коли інтимна близькість перестає радувати — оце і є той сигнал, щоб прийти до нас.

Інтерв'ю взяв Олександр ХАРЧЕНКО.

ДЕБЮТАНТУ ПОТРІБНЕ ВЕЗІННЯ

Футбол

Пам'ятаєте, як торік ЦСКА, повернувшись до вищої ліги, фінішував яскраво, здобувши комплект срібних нагород? Такому дебютові можна лише позаздрити. Але, слово честі, якось і не повертається язик називати армійців дебютантами. Їхній славний колектив — багаторазовий чемпіон Радянського Союзу і володар Кубка СРСР, учасник євротурнірів — просто з об'єктивних причин організаційного порядку (некомпетентне втручання в керівництво командою людей у погонах) кілька разів прощався з вищою лігою. І, як правило, лише на сезон-два.

Інша річ — запорізький «Металург». Він якраз — справжній дебютант, бо вперше в своїй історії пробився нагору. І, зрозуміло, що від нього в нинішньому сезоні ніхто медалей не чекає. Як кажуть, дай Боже продовжити прописку в компанії найсильніших, і то вже буде досягненням. Але справи команди поки що йдуть не найкращим чином. Тому відчувалося, що Ігорю Надеїну, її головному тренеру, не дуже й хотілося говорити про них. Мало того, що він за характером — людина досить скромна, і за інших, ліпших умов не виспівував би соловейком. А тут ситуація така, що веселитися причин немає.

Утім, поступово ми таки розговорилися.

— Що можете сказати про дебют вашої команди на найвищому рівні? — запитав Надеїна.

— Хоч багато які наші футболісти вже виступали раніше у вищому класі, граючи за інші клуби, але все ж «Металург», незважаючи на це, має статус дебютанта. І від цього нікуди не подінешся. Відтак ми зіткнулися з багатьма труднощами, які завадили нам добрати принаймні 3—4 очки. Ми не маємо тренувальної бази. Тому до календарних матчів чемпіонату готуємося в... готелі, розташованому в центрі міста. Можна лише уявити ті умови. Є складнощі й з відеоапаратурою. Все це в комплексі, зрозуміло, перешкоджає колективові включити найвищі швидкості.

— Виходить, умови у «Металурга» кепські?..

— Майже так. Триває період становлення. І всі складнощі, про які згадувалось, оптимізму нам не додають. Хоча маємо досить часу для поліпшення становища. Як на мене, в останніх іграх склад наш стабілізувався. Гадаю, що вже незабаром гратимемо на тому рівні, до якого прагнемо. І нам буде не соромно перед шанувальниками команди.

— Чи всі гравці виправдали ваші надії?

— На жаль, не всі. З етичних міркувань не називатиму їхні прізвища. Хоча наші прихильники, які постійно цікавляться життям клубу, напевно, здогадалися, про кого йдеться. Скажу й про те, що й новобранцям з команд другої ліги потрібен час для адаптації на значно вищому рівні вимог. Отож, маю поки що велике невдоволення як першими, так і другими.

— Чи є в «Металурга» резерви для поліпшення і гри, і турнірної долі?

— Резерви для цього є. Але, повторюю, заважає чимало проблем. Часто-густо зустрічаємося з, м'яко кажучи, необ'єктивним суддівством. Візьмемо хоча б наш домашній матч з «Араратом». Арбітр з Москви В. Овчинников не призначив три явних одинадцятиметрових у ворота гостей, а в наші — придумав такий пенальті, що й диву даєшся. Звідки в людини стільки сміливого нахабства? Отак ми втратили законну перемогу. Мусили задовольнитися нічиєю.

— Гаразд, видно, що вашому колективу непереливки. І все ж, яким вам бачиться його фініш у чемпіонаті?

— Ми неодмінно постараємося вийти на якісніший рівень. З вищим класом, скажу твердо, прощатися не збираємося. Старатимемося, працюватимемо, і вдача обере нас неодмінно...

Побажаємо ж дебютантові ліпшої долі і неодмінних перемог. Адже лише вони дозволять йому вийти з небезпечної зони.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Зірки українського спорту

ВІКТОРІЯ ВІКТОРА РЖАКСИНСЬКОГО

Уперше в історії велогонок Миру її переможцем в особистому заліку став український гонщик — 23-річний вихованець кременчуцького спортклубу «Нафтохімік», заслужений майстер спорту СРСР Віктор Ржаксинський. До рідного міста він приїхав на автомобілі «Шкода-Фаворит 135 Л», яким нагороджений за перемогу в цих престижних змаганнях.

— Вікторе, передусім — щирі вітання від уболівальників— читачів «Голосу України». Як кажуть, так тримати і надалі! А тепер перше, традиційне запитання: як ви прийшли у великий спорт!

— З вулиці. Скільки себе пам'ятаю, весь час ходив у спортивному костюмі. Три роки серйозно займався футболом. Але наша група розбіглася. Раптом хлопці з двору кажуть: «Пішли кататися на велосипедах». Пішов. Відтоді і катаюсь.

— І «докатався» за вісім років до звання заслуженого майстра спорту!

— Так. Посвідчення ЗМС мені вручили у Москві 15 травня.

— А в далекому 1983 році ти мріяв про такий успіх!

— Зовсім ні. Спершу було просто цікаво. Десь на другий чи третій сезон з'явився спортивний інтерес. Виграв обласні змагання, республіканські. 1986 року виконав норматив майстра спорту.

— Кажуть, перша перемога, наче перше кохання, запам'ятовується на все життя.

— Для мене це велогонка на призи газети «Социалистическая индустрия», яка 1987 року проходила у Криму. Тоді виграв свій перший етап. Через три роки — у червні 1990-го — у Бельгії за перемогу в міжнародному турі гонок здобув звання майстра спорту міжнародного класу.

— Мабуть, посипались звабливі пропозиції типу квартира, машина в столиці...

— З рідним містом я зв'язків не поривав ніколи, хоча й доводиться весь час готуватись на зборах і виступати на змаганнях далеко за його межами.

Тут мої перші тренери — Віктор Дементьєв і Олександр Прихода — до їхніх думок, порад прислухаюсь і сьогодні Взагалі, у нашому місті хороша велошкола. Імена Миколи Жмакова, Володі Давидова, Сашка Олексієнка відомі багатьом шанувальникам спорту. Їхній клас повністю спростовує ще досить популярну догму, що чемпіонів готують у Москві або Києві. Зрозуміло, там більше можливостей і спеціалістів екстракласу, як мої нинішні наставники Юрій Єлізаров та Микола Горєлов. Але й у таких середньостатистичних містах, як наш Кременчук, є чимало обдарованої молоді і тямущі тренери. Проблема в іншому. Тут гостріше відчувається нестача сучасних спортивних баз, інвентаря.

— Особливо ж нині — коли економіка країни в загоні. Куди там про спорт дбати — чи не правда, досить банальна теза!

— На жаль, це дійсність. За професіональний спорт здебільшого — самі балачки, а любителі животіють на голому ентузіазмі. Коли б не спонсори — той же, приміром, Кременчуцький нафтопереробний завод, — сидіти мені все життя в середнячках.

— Та повернімось до велогонки Миру. Як ти пробився до команди!

— Виграв весняну гонку в Сочі. Вона дала гарантовану прописку в збірній.

— Нинішня велогонка, як ніколи раніше, блідо висвітлювалась у пресі. Складається враження, ніби вона стала менш престижною, отакою собі пересічною подією. Власне, і збірна була укомплектована виключно молоддю.

— Так, до нашої команди увійшли самі дебютанти. Але склад учасників підібрався надзвичайно сильний — близько 100 спортсменів із 16 країн. Одне таке широке представництво свідчить про неабиякий інтерес до гонки на Заході. А у нас справді про неї мовчали, бо добре пам'ятали, що упродовж останніх семи років ми виступали там на другорядних ролях. Отож, і вирішили заощадити на телебаченні.

— Завдання ставилось на перемогу!

— Мова йшла про 1—3 місця.

— Називалось ім'я лідера!

— Ні. У кого піде гонка, на того й повинна працювати команда.

— На перших етапах кращим серед наших був Василь Давиденко з Тбілісі.

— Я програвав йому від 10 до 30 секунд. У горах про свої претензії на перемогу заявив поляк Барановський. Я також підтягнувся, і тренери зробили тактичний хід — замінили лідера. Тобто команда стала працювати на мене.

— Коли ти відчув, що зможеш виграти!

— Кілометрів за два до фінішу. Але остаточно повірив, що ми перемогли, лише на п'єдесталі. Кажу ми, бо у велоспорті один у полі не воїн.

— А в Полтаві вже подейкують, що після перемоги ти підеш у «профі».

— Чутки. Хочу виступити на Олімпіаді в Барселоні, а потім — побачимо.

— У Кременчуці тебе шанували як героя.

— Я сам не чекав такого прийому. Аж незручно. Завод вручив ключі від однокімнатної квартири.

— А до цього де жив!

— У гуртожитку центру олімпійської підготовки у Києві.

— Якщо не секрет, яка у тебе зарплата! Бо, розумієш, говорять усяке.

— Одержую стипендію 300 карбованців.

— І все!

— Так.

— Замало для нинішніх часів. Ти одружений!

— Ні, холостяк.

— Що хотів би побажати юним спортсменам!

— Цілеспрямованості, працелюбства.

— Заповітна мрія!

— Олімпійське золото.

— Спасибі за розмову і хай щастить тобі, Вікторе!

Інтерв'ю взяв Григорій ГРИНЬ, власний кореспондент «Голосу України».

Полтавська область.

Фото Валерія ЧЕРКАСА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Володимир Олефіренко, Яків Гальченко.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштаник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нессна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Буднікова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151031.